

PERIÓDICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any IV

Barcelona 15 de Mars de 1883

Núm. 82

SUMARI

TEXT. — *Crònica general*, per Jasc'nto Laporta. — *Nostres grabats*, per Eduart Tàmaro. — *D. Pau Milà y Fontanals*, per F. Miquel y Badia. — *Oració* (poesia), per Mossen Corella. — *Les èpoques de la poesia popular mallorquina*, per M. Obrador Bennassar. — *Lord Byron* (continuació), per J. Franquesa y Gomis. — *Remors del bosch* (poesia), per Frederich Soler. — *Primavera enganyosa*, per Emili Vilanova. — *Lo diumenge de rams* (poesia), per Jaume Collell. — *Los Nibelungs* (continuació), traduït per Albert Puigdollers.

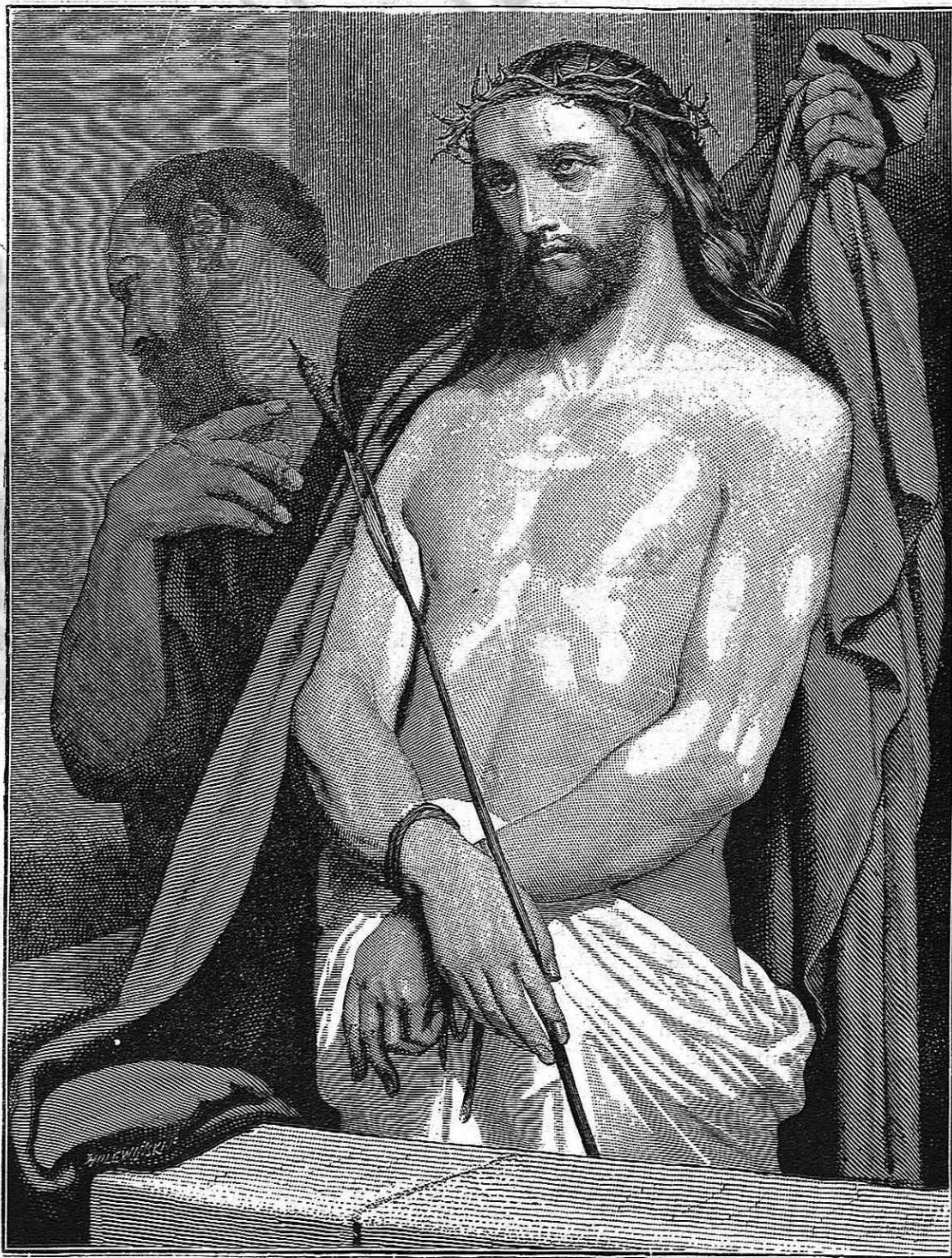
GRABATS. — *Ecc-Homo*, del Ticiano. — *Mars*, alegoria de Alexandre Riquer. — *Lluita de dos toros*, per A. Baulart. — *La nevada á Barcelona y sos voltants*, per J. Pahissa. — *Funerals del Excm. senyor D. Antoni Lopez*, per Francisco Llorens. — *Sede gestateria pontificia*.

CRÓNICA GENERAL

FUNERALS sumptuosos com los del Excm. senyor don Antoni Lopez, celebrats lo dia 28 del passat, no s' veuhen sovint á Barcelona ni fora d' ella. La severitat de la decoració, la lluminaria profusa y ben disposada, la magnífica capella-ardent construhida baix la direcció del entés arquitecte senyor Martorell, tot feya ressaltar més y més en aquella fúnebre solemnitat les belleses de la nostra admirable Catedral Basílica, que presentava un aspecte sobre manera imponent. Lo temple s' omplí de gom á gom aquell dia; totes les classes van estar representades en aquell acte, y s' pot dir que Barcelona en pès va anar á rendir un piadós tribut á la memoria del qui va fer per ella bona cosa més de lo que en lo seu cas farian molts dels que hi nasqueren. Lo malaguanyat Marqués de Comillas era catalá de cor, ja que no de naixensa, y no cal repetir, porque ja s' ha dit cent vegades, que Catalunya corresponia á son amor considerantlo com un de sos fills més distingits.

**

D' ensá que 'ls diaris van publicar les primeres notícies referents á la *Ma Negra* no s' ha parlat d' altra cosa ab més insistencia. Cada dia ha anat enriquintse l' historia de la terrible associació ab nous detalls que fan posar la pell de gallina, trets del misteri 'ls uns per les dili-

ECCE HOMO

gencies dels qu' estàn encarregats de seguir lo fil de la cosa, nascuts los altres en l' imaginació ardenta de cronistes que 's deixan portar més d' un impuls novelesch que del afany d' ésser rigorosament fidels á la veritat. Aqueixa plaga social que rosegava les entranyes de les més riareres provincies espanyoles no s' haurá pas posat allí ara tot d' una, sinó que 'l mal vindrá de lluny y haurá anat creixent perque ningú s' ha donat ansia á senyalarlo y ningú s' ha cuydat de posarhi remey quan n' era l' hora; de aquí ve la sorpresa de trobarnos ara ab una malaltia formidable de la que no n' havem vistes les primeres senyals. ¿Peró es en realitat tan extesa la plaga com nos volen fer creure alguns? ¿Arribarém á pendre per cosa séria tot lo que ha dit ponderant l' extensió de la *Má negra* algun periodista esvalotat que ha arribat á suposar que 'l mal tenia arrels aquí á Catalunya? ¿Ni podrém creure que tinga la *Má negra* res que veure ab cap comunitat política, ni ab cap associació de treballadors honrats, que ab lo sol esfors pera millorar ses condicions ja mostran bé 'l camí que s' han trassat pera arribar al seu objecte y fan que repugne tota idea d' atribuirlos procediments criminals? Lo temps dirá lo que hi ha hagut de veritat en tot lo que s' ha dit y estampat aqueixos dies, y no es pas desatinat lo creure mentres tant que aquesta qüestió s' ha anat inflant al córrer del un cantó al altre y ha fet alló de la bola de neu. (¿Com podria evitar la comparació, ara que l' idea de la nevada, que 'ns ha vingut sens esperarla, s' imposa d' una manera irresistible?)

**

Sembla que 'ls anarquistes de Fransa fan de les seves. Un dia de la setmana passada 's veyan plantats per les cantonades de Paris, cartells anunciant un gran *meeting*, estant concebuda en aquests termes l' orde del dia: «Invitar al govern á pendre mides immediates pera donar pá als que no 'n tenen.» Totes les precaucions preses pera evitar que 's portés á cap la manifestació no van pas poder estalviar al poble de Paris la presencia d' alguns escándols. En ells hi va fer un paper important la célebre Lluïsa Michel. No va acabar la cosa tan malament com prometia perque la policia prescindint de perilloses contemplacions va dispersar als *pacífichs* manifestants, que al cap d' avall no feyan més que apedregar *ignocentment* algunes cases y pendre pá d' allá hont ne trobavan.

En la Cambra de diputats també hi va haver rebombori. Les declaracions del ministre del Interior á propòsit de les preguntes que se li dirigiren respecte á la conducta del govern, van servir de pretext al célebre Mr. Cassagnac, que 's va plányer «d' haver d' interrompre una petita festa de familia organizada pe 'l govern y sos amichs;» l' orador bonapartista va dir que governant Mr. Ferry, sempre la gent se mor de fam; y la discussió 's va animar fins á un grau poch decorós y 's van dir coses que van desconcertar als mateixos que anavan preparats pera donar una embestida hostile al govern. Les disputes de mal carácter provocades sovint en la Cambra francesa ja justifican lo dubte d' un que preguntava quins eran á Fransa 'ls anarquistes.

**

La relació de la gran festa donada en lo palau de Berlín pera celebrar les bodes de plata del príncep imperial d' Alemanya, es una cosa qu' encanta y que arriba á amohinar ab tanta grandesa y tanta llista de personatjes importants com hi van pendre part; la riquesa de les

vestidures y de les joyes que lluhian los convidats, la decoració de la sala Blanca, les capritxoses comparses, la música, lo ball, tot plegat havia de fer un efecte marejador de tant espléndit. Contan que fou una festa magnífica, en la que hi van tenir part més de 600 persones; en ella un distingit pintor alemany va recitar un poema de M. Juli Wolff, lo comte Pourtalés y la comtesa Szechenzi van referir les proeses del emperador Frederich III, y un altre, vestit de trobador, cantá versos en honor de les bodes de plata del príncep imperial.

Una festa enlluernadora per l' estil deurá ésser la que s' está preparant en Moscow pera solemnisar la coronació del Czar.

Segons les noticies que han comensat á escamparse respecte als preparatius que s' están fent, la cerimonia será faustuosa y acudirán á honrarla ab sa presencia una bona colla de prínceps, families reals y representants de totes les potencies.

**

Dos personatjes polítichs que han fet gran paper en ses nacions respectives han mort durant aquesta quinzena. L' un d' ells es lo príncep Gorstchakoff y l' altre Comoudouros.

Del primer, tothom sab la principalíssima part que per espay de molts anys ha prés en la direcció de la política russa, com á ministre avans y després com á canceller del imperi. Algú diu que 'l príncep de Gorstchakoff ha mort enverenat.

Comoudouros era segurament la figura més gran de la Grecia moderna; ell ha fet durant molts anys lo principal paper en los negocis polítichs de sa patria. Fill d' una distingida familia de la Morea que s' havia fet conéixer per son amor á l' independéncia de Grecia, fou elegit diputat en l' any 1850 y ministre en 1857; va pendre part en la conspiració que portá 'l destronament del rey Otó, y entrá com á ministre del Interior en lo govern provisional; fou representant del poble en l' Assamblea nacional de 1862, aixecat moltes vegades als llocs més distingits y caygut d' ells altres tantes. No s' ha escapat de la malavolensa de sos adversaris, ni 'l va lliurar de les més aspres injurias la patriótica conducta que seguí en l' any 1881. Ha mort als 71 anys, deixant bona memoria de ses altes qualitats polítiques y del amor que sentí per sa patria.

**

S' ha de parlar de la nevada; se 'n ha de parlar poch ó molt.

Jo prou havia fet lo meu pensament. Y deya: sembla que 'l temps se va suavisant, l' Abril se acostava, la Primavera 's comensa á desvetllar; avans de que 'm guanyen per má 'ls poetes que esperan l' esclat de l' estació florida pera desfermar sa inspiració amagada com lo caliu entre la cendra, jo anunciaré la próxima arribada de les aurenets, y faré sentir per endevant lo bronzinar de milers d' insectes qu' esperan la hora de pendre volada, y escarniré l' xarroteig dels aucells y la ramor del bosch, y parlaré de flors que 's badan y d' olors primaverals que revifan l' ánima, y contaré 'l nou despertament del cor y 'l bull de la sang qu' infla les venes y la poésia que arreu escampa ab son alé la florida Primavera; jo diré que l' he sentida venir, que l' he vista ja ab los ulls de l' ánima y que ha prés possessió del meu cor y 's dona manya á vessar d' ell totes les do'sors que á son escalf hi brotan. Aquest cop me la veyo segura: jo podria abocar ara mateix totes les vulgaritats que forman lo repertori dels poetes d' enginy migrat com lo meu.

Peró 'm vaig errar de mitx á mitx. M' alsava del llit y surtia de la cambra ab los ulls ben oberts, y per darrera 'ls vidres guaytava l' espectacle encisador de la nevada; los ulls no m' enganyavan pas; prou que m' ho deya la fredor que m' entrava fins al moll dels ossos. Jo no havia vist may cosa semblant. Les montanyes de Sant Pere Mártir y 'l Tibidabo, cobertes de neu lo mateix que 'ls carrers y les teulades de les cases y 'ls arbres, y 'ls sembrats del plá fins á Marina; per tot arreu era igual; á qualsevol cantó que un girés la vista, disfrutava del mateix espectacle; alló era ja una nevada formal, com no s' acostuma en aquesta terra benhaurada ahont tot l' any es Primavera, segons diuhen los que han seguit món.

¿Primavera, dich? ja la puch ben cantar; héusla aquí arribada. Los pardals s' arremolitan pe 'l terrat y ab un xich més gosarian á entrar fins á la meva arcoba; les acacies del devant dels nostres balcones ab la neu que aguantan, semblan talment atmetllers florits; y per l' altre costat los camps d' ordi s' han tornat tot d' una inmensas prades de blanques englantines.

¡Quin panorama! un no 's cansaria de mirarlo. Los que no podian disfrutarme de casa estant, corrian al Parch á veure aquella festa d' hivern de la naturalesa ó sentintse ab més alé pera desafiar lo fret y la mullena s' allargavan un xich més pe 'ls voltants de Barcelona. De pintors y dibuixants ne van eixir á regiments pera aprofitar l' espectacle, y es de témer lo que anunciava un periódich, que deya que d' aquí un més tota la neu d' aquell dia s' haurá trasladat á ca 'n Parés, á ca 'n Vidal, y á les altres botigues-exposicions. Per ara ja he vist lo primer quadret de la série que 'ns ha de venir al demunt y crech que al véurel m' ha entrat més fret que si hagués rebut tota la neu que va caure á Barcelona.

Los artistes podrán fer de les seves; tindrán més sort que jo; la nevada s' prestava á dirne moltes coses, á fer moltes comparacions d' estil barroch, á lluhir alguns coneixements elementals de geografia descriptiva; però 'ls diaris ja no m' han deixat res per dir: Barcelona ja ha estat comparada á Paris, á Berlín, á Moscow, y 'l port s' ha vist que semblava un port del Báltich, y s' ha parlat del Néva, del Elba, d' Hamburg, d' Amsterdam y de Copenhague; en fi: s' ha descrit l' efecte de la nevada ab una minuciositat que 'm priva d' afegirhi res de nou.

Ara diu lo saragossá que aquest més y l' entrant tornarém á tenir neu en abundancia. Deu nos vol donar noves representacions del espectacle, en vista del éxit que va obtenir al primer dia. Y 'ls que no tingan afició al paisatjes nevats poden anar á veure l' erupció del Etna, que ara está llensant fum y cendra y lava incandescent, oferint de nits la montanya illuminada un espectacle extraordinariament fantástich.

JASCINTO LAPORTA.

NOSTRES GRABATS

ECCE-HOMO

Trist es lo pás que conmemora lo famós quadro de Ticiano, «Ecce-Homo.»

Jesús devant de Pilat respongué á sa pregunta de si era rey dels juheus dihenli: tú ho has dit; y essent en vá sas preguntas pera reconeixer que fós culpable aquell que tenia que jutjar com á tal, ho manifestá aixís als amotinats juheus, per entre los quals havia passat Jesús sols benehint y fent lo bé, mes aquells li res-

pongueren: «crucifical, crucifical.» Débil Pilat davant d'aquells amotinats, maná que Jesús fós assotat y posantli un trós de púrpura sobre las espatllas y una canya á la má, lo manifestá al poble dihentli «veus aquí l' home,» *Ecce-Homo*.

Duas figuras dibuixadas ab perfecció, expressivas y de notablement diferent caràcter, tals son los que en aquest quadro cridan l' atenció y lo fan d' elevat préu entre los de assumptos místichs ó religiosos.

MARS.—ALEGORIA DE A. RIQUER

Lo distingit dibuixant D. Alexandre Riquer ha compost ab notable ingeni la plana que titula *Mars*, ab impressions dels principals passos de la Setmana Santa.

La benedicció dels Rams y l' adoració de la Creu, son dos passos los més típics de la solemne Setmana que porta per excelencia lo nom de Santa, per commemorarse los misteris de la Passió del Redentor, y ab dós se presentan ben indicats per nostre dibuix ab trassas fàcils y ben determinats, caracterisantse ab seguretat los personatjes y 'ls quadros més típics dels assumptos que vol reproduhir.

LLUYTA DE DOS TOROS

No la sutilesa ni l' agilitat sinó la ruda competència entre duas foras automàticas y casi igualment poderosas, es lo que ve representat en aquest quadro de A. Baulart, en que tota la atenció d' aquesta terrible lluyta, tota la bravura d' aquestas poderosas alimanyas, que aixís desarrelan un arbre, com tiran á un home á molts metres d' alsaria ab una sola cabussada, está ben interpretada y dona á l' acció un notable interés.

L' agrupament es artístich y ben presentat, fent també honor al grabador, la fermesa com ha sapigut interpretar las masses y 'ls efectes de clar y obscur.

NEVADA Á BARCELONA Y SOS VOLTANS LO 9 DE MARS DE 1883

Ab sorpresa general, atés lo adelantat del' estació benigne del passat ivern, lo dia 9 de Mars á las primeras horas de la matinada, continuant sens parar fins á las 4 de la tarde, caygué sobre Barcelona y sos entorns una nevada bastant copiosa que recordá las que feya ja molts anys havian blanquejat á Barcelona, en los anys 1829 y 1855.

La Rambla, lo Port y especialment lo Parque, presentavan un aspecte sumament pintorech; la neu que dibuixava las llargas siluetas de lassecas branques dels arbres y que cubria com una lleugera glassa la vegetació baixa dels jardins, borejava las esculpturas de las altas torras, las baranas dels balcones y las cornisas dels terrats, alfombrant las vertents de las montanyas y las concavitats de las valls.

Aixó doná lloch á las rápidas excursions que per diferents personas pera disfrutar de la novetat del espectacle se feren en lo mateix dia de la nevada apenas minvá, presentantse lo dia següent diferents quadros dels quals se n' ha fet exposició.

Nostres grabats tenen per objecte iguals impressions y sa varietat y bellesa pot donar alguna idea de lo que sería lo general aspecte d' aquell insólit y original espectacle.

FUNERALS DE DON ANTONI LOPEZ Y LOPEZ Y SA CAPELLA-ARDENT Á LA CATEDRAL DE BARCELONA

Sapigut es que lo dia 28 del passat Febrer, foren celebrats los funerals de D. Antoni Lopez y Lopez á la Catedral de Barcelona, essent nu-

merossíssimas las ressenyas fetas dels mateixos; mes LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA que ja en altres números ha encomiat la bona memoria que tothom conserva de D. Antoni Lopez, no podia deixar d' ocupar-se de tan solemne acte, posant també entre sas columnas una gráfica representació del mateix.

Segons he tingut ja ocasió d' escriure en altre publicació, pera dits funerals, foren tretas oportunament las cortinas dels intercolumnis del Presbiteri de la Catedral, destacantse allí l' Altar major ab tota sa puresa, cremanthi tant sols los sis ciris de la credensa y los quatre del peu del Crucifix. Voltava l' àmbit de dit presbiteri, un cordó de llums sobre sas reixas y en los lliures intercolumnis, brillavan las coronas d' iluminació del deambulatori.

Los grupos de llums de las palmatorias dels elevats pilars, la llarga filera de blandons que voltant lo deambulatori y seguint la llargaria de las naus laterals y l' amplaria del trascor, brillava á l' alsaria de las carxofas de las reixas de las capellas, formava en tot lo número de 2,946 llums. En los empits de las tribunas corria també una filera de 286 blandons, y en las estretas arcuacions del elevat trifori de la nau central que volta també las vuyt caras de la comensada cúpula, s' hi contavan 172 flamets de bonich efecte.

Contribuian també al millor efecte del conjunt, las quatre aranyas de bronze posadas de renglera prop del Presbiteri y per lo tant combinantse llurs cercles ab los menors de las altres duas que cremavan dintre del mateix Presbiteri.

En lo crehuer casi voltada per las dos espesas filadas de blandons dels brassos de l' escala de la Cripta, llavors tapada, de Sta. Eulalia y per la filada de la reixa del Cor, fou alsada la Capella ardent, formada per un baldaquí de ferro batut que soplujava lo tumbul propiament dit.

Lo baldaquí que recorda algun tant los de marbre que soplujan las tombas de D. Jaume II y D. Pere III á Stas. Creus, mideix uns nou metres d' alsaria, essent sa planta rectangular prolongada. Sosté en sas lobuladas ojivas, y sos estrets timpans, sis columnetas cilíndricas ab los capitells corresponents; desarrollantse á major alsaria las ojivas y frontons anterior y posterior, quals sumitats se comunican per medi d' una banda ó faixa á manera de cresteria, delicadament trepada.

Desde sota d' aquesta banda, penja formant una alta cuberta de dos vessants, lo vel de vellut blau fosch ab estrelletas d' or y adornat ab grans orlas també d' or, blasonadas ab molts creus de plata en camp roig del Capítol, y acabant ab un llarch y finíssim sarrell d' or.

En dits elevats frontons anterior y posterior, campejan en lo centre de son calat rosó, los escuts de la Catedral y del primer Sr. Marqués de Comillas, ocupant lo demés espay uns elegants trilobats.

Del últim ters inferior de las quatre columnas angulars, surten de cada una duas espigas que s' hi enllassan per medi d' un bonich motiu ojival, rematant aquellas ab un arbre ó grupo de ciris artísticament combinats.

Uneix per sa base las tres columnas de cada costat, una serie de blandoneras al estil antich, ço es ab lo ferrò sobre la valona pera clavarhi sos corresponent ciris alts y apretats, los quals passan á certa alsaria per entre unas ben disposadas argollas.

La lluminaria se completa per medi dels grupos encesos á regular alsaria sobre 'ls capitells ó prolongació de las columnas angulars, ab los altres petits grupos que lluheixen al cim de cada frontó, ab las filadas de ciris que dibuixan

las vessants d' aqueixos y ab la renglera de ciris de desigual alsaria posats sobre la ja citada banda superior. Ademés sobre l' ataut, illuminant l' interior del baldaguí penjan dos llantoners á manera de coronas votivas ab molts llums.

Lo timbal ó cenófach, posat en la cambra sepulcral, á la que donan accés alguns grahons en sa part anterior y posterior, essent tapissada ab una alfombra negra de panyo, ab filets d' or, presentava en primer lloch un basament de cedre de son color natural ab perfils d' or, y sobre del mateix descansavan dos peus de igual materia ab algunas motlletas, los quals sostenian l' ataut ab dos vessants, del tot cobert per la magnífich drap mortuori negre ab brodats d' or y blasonat ab colors, dibuix degut al senyor Martorell y primorosament brodat per las monjas Adoratrius.

Sobre la coronisa del basament se llegeix ab lletras góticas dauradas y refundidas; «*Lux aeterna luceat eis Domine cum sanctis tuis in aeternam quia pius es*». En lo capsal del fèretro imaginari estava colocada la Creu major de la Catedral.

En suma, aquesta obra deguda al arquitecte D. Joan Martorell, y executada pulcrament en los obradors de D. Francisco Vidal, es recomenable y armonisa molt bé ab lo preciós temple, ahont figurará en los funerals dels Bisbes y Papas, en virtut del generós donatiu fet al Capítol per l' egregia y piadosa familia Lopez. Tant de la Capella ardent, com del aspecte de dits funerals dona una bona idea la present reproducció feta pel dibuixant D. Francisco Llorens.

Celebrá de Pontifical en los repetits funerals l' Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de Barcelona D. Joseph M.ª de Urquinaona y ademés de las primeras Autoritats y representants de corporacions, la concurrència fou tanta de diferents personas, que concorregueren al ofertori en número de mes de dos mil, com pocas vegadas haje vist en circunstancias consemblants.

L' ofici fou á cant plá per gran número de xantres y durant las missas un nutrit coro de veus, cantá ab molt ajust lo Salm *In exitu Israel de Egipto*.

SEDE GESTATORIA PONTIFICIA

Avuy que 's commemora lo gloriós aniversari del coronament del Papa Lleó XIII, ara fá cinch anys, se mira ab gust tot quant te referencia á son elevat trono, que entre tots los de la terra descolla per l' esperit de concordia y de pau que li dona particular prestigi y predominancia.

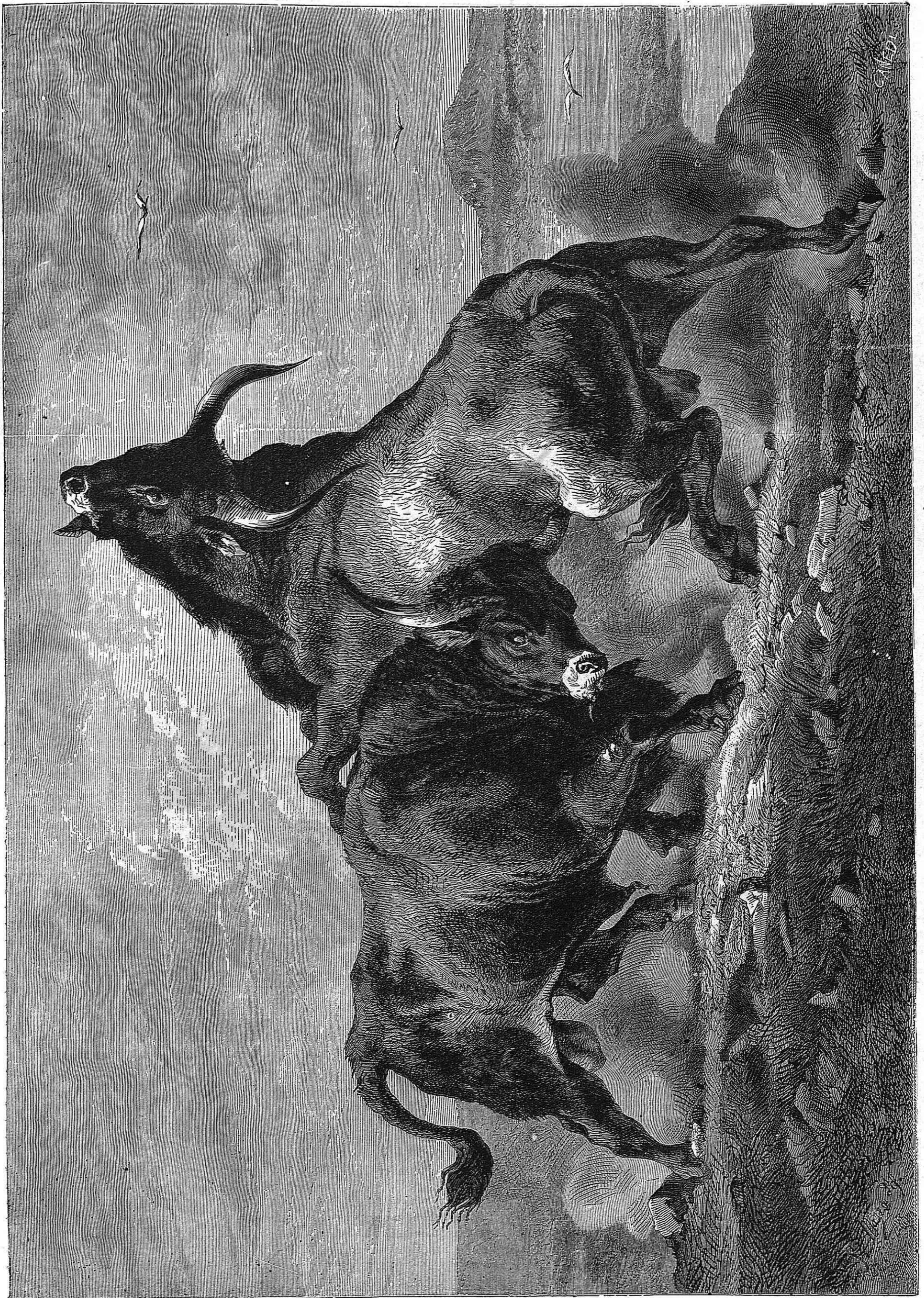
En los últims anys del Pontificat de Pio IX, una de las numerosas peregrinacions francesas que anaren á Roma, volgué afegir altre testimoni de son amor y respecte á la Catedral Pontificia, regalant al Papa una magnífica cadira ó *Sedia gestatoria*, ço es apropòsit pera esser portada en alt per los Camarers del Papa vestits ab llargas cotas de seda carmesina, aquells dias en que lo Papa revestit de Pontifical s' assenta en aquesta cadira pera concorrer als més solemnes Consistoris ó á las gran funcions de sas Basílicas.

Dita cadira, nova riquesa del tresor Pontifici, es d' estil del renaixement, té en sos brassos los dos lleons que recordan la vella alusió de la forma dels antichs judicis, «inter leones,» en son respalller está primorosament brodat lo pás de l' entrega á Sant Pere de las claus de l' Iglesia, y en son capsal descollan ben esculpidas las armas de Pio IX, qui poch temps disfrutá de aquesta hermosa dádiva que usarán sens intermissió sos successors.

EDUART TÁMARO.

MARS — ALEGORÍA DE A. RIQUER

LLUYTA DE DOS TOROS

DON PAU MILÀ Y FONTANALS

QUANTS havían conegut á don Pau Milà y Fontanals, sabian que aixís en los seus sentiments com en lo seu modo de pensar era un catalá de cor. No era don Pau — que aixís lo vull anomenar simplement porque aixís tots lo anomenavam, — no era de aquells catalans que s'accontentan parlant més ó ménos bé lo nostre idioma natiu, despreciant lo que constitueix la sava, l'ánima de la nostra terra. Don Pau parlava sempre catalá y aymava de veras la nostra vigorosa llengua, però tant com ella ó més encara, estimava la familia catalana, las bonicas costums del avior, l'esperit noble dels que adoptaren com divisa *lo cap dret y lo cor net*, lo sentit práctic de ls nostres antepassats enemichs de la faramalla, gent de molt obrar y de poch parlar, las arreladas creencias religioses, los monuments que á Catalunya parlan del passat ab més exactitut y ab major eloqüencia que las páginas millor escrites de las crónicas y de las historias, la poesía, aixís de la lletra com de la música de nostres romans populars, los mobles antichs y las vellas tapisserías, fermes y valentas, fetas á semblansa de sos anys; ab una paraula, tot alló que era y en part es encara propi del nostre país y que no 's confon ab las tradicions, usos y costums d'altras encontradas.

Aixís don Pau Milà pregonava ab gran calor las excelencias y las ventatjas de la familia catalana, y ell, á qui ningú pogué motejar d'amich de las riquesas, puig molt al contrari, era generós com altre puga haverhi, ell que sempre havia sigut germá carinyosíssim pera lo seu, nostre benvolgut y sabi mestre don Manel Milà y Fontanals, defensava á peu y á caball, com se sol dir, la institució del hereu y ab exemples y ab observacions molt atinadas, feya veure los beneficis que d'ella n'havia tret lo Principat, com gracias á esta costum sostinguda per lo dret, las més ilustres families catalanas en la noblesa y en lo conreu de la terra, se havian anat perpetuant de segle en segle, y com encara, malgrat lo cosmopolitisme y l'esperit ridiculament igualitari de la nostra época, encara 's veyan per las nostras valls y montanyas aquellas espayosas casas, ab los graners plens y ab los cellers ben provehits, ahont hi vivia l'hereu, respectat per los vehins y estimat en general — ja que les excepciones no destrueixen la regla — per los germans externs que corrian afanyosos á buscar aixapluch sota la *casa payral* en los jorns de malhauransa. Aixís alabava y pintava ab hermosíssims colors y ab imatjes que li dictava la imaginació d'artista, aquells hàbits patriarcals que fins ara s'havien servat en las *masías* y que van desapareixent, aquell hermós respecte de la dona al marit, aquelles costums que semblan heretades dels temps bíblichs de sentarse sols los homes á taula servits per totas las donas de la familia, lo respecte dels fills al pare y dels criats al amo, la severitat ab tot, que alguns volen interpretar per fredor de sentiment, quant era viventa proba, no de falta de cor, sinó de que los dictats d'aquell, apassionats y mudables, eran governats per las serenias decisions de la inteligencia.

Veya don Pau en los últims anys de sa vida, com s'anavan perdent totas aquestas costums y com de mica en mica desapareixia la familia catalana, arrastrada per l'afany de novetats ó per motius encara més censurables y més dolorosos. Veya també la lluyta oberta avuy en la societat, s'espantava ab rahó de las conseqüencias que havia portat y de las que portaria sens dupte de cap mena; veya la religió escarnida, l'autoritat trepitjada, la propietat gua-

nyada honrosament en perill sempre, lo vici fent asquerosa mostra de sas deformitats, l'amor del diner pera procurarse goigs materials apareixent en los actes de la vida que més desinteressats deurian esser, y si bé regoneixia qu'entre mitj de tot aixó hi havia virtuts y 's feyan accions nobles y existian personas sincerament religioses, no podia menys de planyers, com se planyia amargament, de que la nostra terra seguís per aquells passos, fent sobre lo seu esdevenidor tristíssims pronóstichs que li valgueren lo dictat de pessimista. Pessimista era don Pau en los últims anys de la seva existencia, més es precís confessar que li sobrava la rahó pera lamentar lo que passava y que no era ilógich al imaginar que la llavor que 's sembra en lo dia te que portar cullita de agram y de malas herbas.

Iguals tristesas li inspirava l'art dels nostres temps. Ell que á la cátedra de Llotja, que á l'Ateneo, que en conversacions repetidas havia defensat sempre l'espiritualisme en l'art; que ab rahó no admetia que 'l cultiu de la pintura y de la escultura degués reduhirse á las habilitats de taller; que volia que 'l quadro ó la estátua parlessin al cor ó á la inteligencia, y millor als dos plegats; que creya y sostenia ab rahons irrefutables, que era proba de falta de inspiració y de falta de bon criteri artístich que un arquitecte fes avuy lo gótic y demá l'árabe sols per donar gust á qui li encarregava l'obra, ó pera seguir lo seu capritxo; tenia motius de sobras pera creure que avuy dia passava l'art una crísis terrible y que mancava de idealitat y d'aspiracions grandiosas. Aixís buscava per tot Europa qui 's dediqués seriament á la pintura religiosa é histórica y trobava sols algun qu'altre artista; perdut entre la munió de gent que pinta y que per cert pinta maravillosament á Fransa, Italia, Alemania, Espanya y demás nacions d'Europa. Bé veyia que 's realisavan portents d'execució, que s'estudiava lo natural ab una paciència assombrosa, que 's transportavan á la tela ó al mármol las robas de seda, las blondas, las plumas, las carnacions mateixas ab veritat prodigiosa; però com més veyia tot aixó y com més ho admirava — porque lo seu clar veure li deixava apreciar perfectament totas aquestas maravellas, — més sentia y més se dolia de que l'ingeni de tant gran número d'artistas s'entretingués ab obras en las quals lo pensament per rés hi figurava. Desitjós de fer sentir á tothom lo que ell tant bé sentia y entenía, aprofitava totas las ocasions que á má li venian de fer activa propaganda de bonas ideas; podentse assegurar que en las tertulias dins de la familia, en las conversas que sostenia á l'Ateneo y á 'l café, en discussions qu'emprenia al mitj del carrer, si la cosa aixís s'esqueya, continuava las lliçons que havia donat á la cátedra de Teoría é Historia de las Bellas Arts, y que per desgracia deixá, mogut per un excés de delicadesa. Los molts artistas que seguiren aquelles lliçons podrian dir quan profitosas fóren á tots los seus deixebles. Fortuny las havia seguidas y per més que alguns han volgut dir que lo insigne autor de *La Vicaria* parlava ab menyspreu, en los anys de la seva gloria, de la ensenyansa que rebé á la Escola de Bellas Arts de Barcelona, nosaltres podem afirmar qu'en conversacions que ab ell haviam tingudas, li ohirem parlar ab verdader carinyo de sos benvolguts mestres don Claudi Lorenzale y don Pau Milà y Fontanals.

Tothom sab y més sens dupte los lectors de LA ILUSTRACIÓ CATALANA quan simpátich se feya don Pau quan donava una de aquelles conferencias que, modestas en la forma, contenian un tresor de pensament y de doctrina. Ab aquella paraula fácil, porque 'l concepte se li

apareixia promptament y sens interrupció en la inteligencia; ab aquella construcció incorrecte, porque no s'havia dedicat may al estudi literari del castellá ni del catalá y ab tal de que se l'entengués bé no li importava gran cosa que la forma surtís descuydada; ab una espontaneitat, millor dir ingenuitat, que 's guanyava desseguida la voluntat del auditori; li haviam sentit exposar per una banda las admirables, las sublimes é ideals bellesas de la pintura cristiana en Fra Angelico, lo Perugino y en las primeras obras del immortal Rafael, y per altra part las assombrosas maravellas de la estatuaria grega, modelo tal vegada insuperable de perfecció en la bellesa plástica de la forma. En l'esperit de las duas épocas penetrava don Pau Milà al examinar las obras tan oposadas de duas tan diferents civilisacions, y sens exclusivisme, sense *parti pris*, com diuhen los francesos, donava á coneixer los mérits que hi havia en lo art de la una y de l'altra, precisant be la cabal armonía entre la forma y lo concepte que brilla en la escultura grega, y demostrant que en lo verdader art cristiá un sentiment puríssim y desitjos que van més amunt de la terra, transfigurant y tornan celestials los cossos en los quals no hi existeixen las perfeccions plásticas de l'art helénich. D. Pau, donchs, no era, com creyan alguns que no 'l coneixian, admirador exclusiu dels pintors religiosos desde 'l Giotto y Orceque fins al seu estimat Frederich Owerbeek, de gloriosa memoria, sinó que admirava tot lo bó y lo hermós, en totas las arts y en totas las épocas, rebutjant sols las produccions inmorals ó insulsas, y tenint per ellas paraulas de censura tant més duras com major fos lo talent dels que las havian executadas.

Bon catalá, com havem dit, y bon espanyol també, se 'l trobava sempre disposat á treballar per lo be de la seva patria y sobre tot pera fomentar lo cultiu del art y de la ensenyansa artística. Ell fou un dels que á la Academia de Bellas Arts firmaren una proposició per la que 's demanava á la Excm. Diputació la creació d'una Escola de Dibuix pera noyas; proposta que fou acceptada per aquella ilustrada Corporació. ¡Quína hauria sigut sa alegría si ara, al obrirse afortunadament aquesta escola, hagués pogut veure com, apenas comensada la matrícula, figuravan ja cinquanta senyoretas inscrites, que cursan ab afany aquells estudis! Aquesta alegría li hauria servit de compensació al molts disgustos que li havian portat las sevas aficions artísticas y lo seu viu amor als monuments de la nostra patria. Cada vegada que per ignorancia ó per malas passions s'enderrocava un antich edifici, que tingués valor históric y artístich, las llágrimas omplian los ulls de don Pau, que desplegava alashoras la major activitat, lo zel més extraordinari, fent prodigis de talent, pera salvar de la destrucció la fábrica que 's trobés amenassada. Fins als últims minuts de la seva cristiana existencia servá aquestos amors, puig trobantse ja gravement maialt encarregá que 's posés la torra de la Ciutadela en la llista de monuments destruhits á Catalunya que va donar al erudit y discret escriptor don Andreu Balaguer y Meríno y que est ha publicat á *La Renaixensa*, ab algunas sentidas y atinadas paraulas dedicadas al nolvidable mestre. Inolvidable he dit, y crech que tal será per tots quants havian tingut la ditxa de tractarlo ab alguna intimitat y de veure com anava fent lo be per tot ahont passava, sens fressa ni estrépit, ans bé fugint del soroll y dels honors, fins l' instant en que entregá al Deu de cels y terra la seva ánima, pera volar á las regions de la infinita Veritat y de la Bellesa infinita.

F. MIQUEL Y BADÍA.

ORACIÓ

À LA SACRATÍSSIMA VERGE MARIA
TENINT SON FILL DEU JESUS EN LA PALDA DEVALLAT DE
LA CREU, ORDENADA PER LO MOLT REVERENT MESTRE
MOSSÈN CORELLÀ

Ab plor tan gran que nostres pits abeura,
e greu dolor que 'l nostre cor esquinça,
venim a vos, filla de Deu e mare;
que nostra carn dels ossos se arranca
y l'esperit desitja l'esser perdre,
pensant que mort per nostres greus delictes,
ver Deu e hom, lo fill de Deu e vostre,
jau tot estés en vostres castes faldes.

Ab fonts de sanch rega lo verge strado,
hont xich infant lo bolcas ab rialles;
y 'ls vostres ulls estilen tan gran aygua,
que pot lavar les sues cruels nafres,
fent ab la sanch un enguent e coliri
d'infinit preu per lavarnos les taques
que 'l primer hom com a vassall rebel-le,
nos ha causat ensemps ab nostra culpa.

Lo vostre cor partit ab fort escarpre
de gran dolor nos mostra tan greu planyer,
que 'ls serafins ensemps ab tots los àngels,
mirant a vos planyent, aprenen dolre.
Planyse lo món cubert d'aspre celici,
cria lo sol plorant ab cabells negres,
e tots los cels vestits de negre sarga
porten acorts al plant de vostra llengua.

—Oh fill tot meu! ohíu á mi que us parle,
que 'n lo dur pal haveu ohit lo lladre;
puix no voleu que de present jo muyra,
estiga ab vos tancada 'n lo sepulcre.
Jo us acollí en lo meu verge ventre;
are, vos, fill, rebeume dins la tomba;
que no 's pot fer entre 'ls vius jo converse,
puix que, vos mort, es ja ma vida morta.

En major lloch no penseu jo m' estenga
del que, vos, fill, pendreu dins en la pedra.
Jiten a mi primera dins la fossa,
que no us es nou dormir en los meus brassos.
Cobrir vos ha lo mantell qu' a mi cobre,
e si no us par vos basta tal mortalla,
la mia carn, que viu haveu vestida,
no us sia greu que mort encara us cobra—

Mare de Deu, humil tot temps e verge,
llum d'aquest món, del cel lluhent carvoncle,
mirra portam de nostre vida amarga,
dolentnos fort com havem fet ofensa
al vostre fill Deu e senyor benigne.
Encens tenim que nostre cor perfuma,
que som contents se faça sacrifici
de nostra carn si vostre fill ho mana.

E no gosam les nostres mans estendre
para untar del vostre fill insigne
lo cors sagrat, mes preneu aquest balsam,
que sens temor nostra llengua 'l confessa
redemptor Deu, a Deu plahent oferta,
qui al terç jorn, traent del fondo carçre
los sants catius, lo veureu dins la cambre
més clarejant que 'l sol alt en lo cercle.

SOBRE LES ÈPOQUES

DE LA

POESIA POPULAR MALLORQUINA

I

MALLORCA presenta á tots aquells qui 's complauen en recordar lo passat, una historia reblida de memorables fets, comensant pels temps més antiquíssims fins á arribar á les diades, de trista recordansa per tot mallorquí y catalá, en que 'ns féren agermanar ab gent forana que, si prou s'agrada de retreure les nostres gestes glorioses, sabé en cambi d'axó esquinsar los nostres furs, soterrar una per una les nostres llibertats y mancabar la vida independent que 'ns havia donat Deu, perque l'haviam merescuda.

Trescant algunes encontrades de Mallorca, no costa gayre pena trobar monuments dels que anomenan *clapers* ó *talayots*, obra dels celtes y pelasgos, y que son un testimoni patent y gens duptós de que aquests primitius pobles vinguéren y ocuparen tota la illa, al meteix temps que dominaven també bona part del territori del Laci, de la Galia y de la Hesperia. Los pobles grecians y cartaginesos, (sobre tot los últims), conegueren totduna la importancia que per son comers tenían Mallorca y ses altres illes vehinades; y Mallorca fou per temps valiosa colonia de la rival de Roma; y segons opinió no plenament comprobada, fou lloch de naxement del famós Aníbal, que tan alts fets va dur á terme. Romana després, quant los romans s'ensenyoriren de la Espanya; gòtica durant la dominació dels goths, Mallorca fou presa dels servents de Mahoma, tant prest que 'l ceptre d'en Roderich caygué y s'en aná á fons en la corrent del Guadalete.

Y Mallorca fou moresca anys y més anys; y 'ls catalans la véren y s'enamoraren d'ella per primera volta quant lo Comte En Berenguer tractá de conquerirla; mes no va esser culpa seua si 'ls pisans y genovarts faltaren al tracte fet; y la perla de la mar adorná encara per llarch temps el turbant blanch dels kalifes de Córdoba y Granada.

Un jorn, Deu fou servit d'enviar un príncep gran á la terra catalana; el Xech de l'illa gosá menysprear el seu poder; llavors l'alt En Jaume y sos Barons duguéren á compliment aquella gesta qu' está esperant encara l'Homero que la canti. Mallorca fou cristiana.

Y quant morí 'l rey Conqueridor, Mallorca fou l'herencia del fill qu' havia nom com son pare; y tingué ceptre y corona, y bastí palaus, castells y viles; y vejé passar el gloriós reynat del segon Jaume, y el benavirat d'en Sanxo 'l rey pacífich; mes un monarca de malvestat y de injusticia gosá esquinsar lo testament del seu besavi; Lluchmajor vejé en mal' hora la lluyta sanguinosa dels qui 'l gran Rey havia fets germans; y los crits de victoria p'en Pere del punyal aufegaren los cants de mort y les pregaries que 'ls lleals deyen pel bon repós d'en Jaume 'l Desdixat.

Tot acabá, á les hores. El sol de la grandesa mallorquina se va pondre per no surtir may més; y vingué 'l dia en que Aragó y Catalunya passaren pel jou per que abans Mallorca havia passada; y haguéren de plorar llágrimes de sanch los qui estimavan la dolça llibertat y la perduda independència.

II

Sabudes ja, y senyalades ara de bell nou, les èpoques culminants de la historia mallorquina, no cal dir que res se sab en quant á les primeres, en lo que pertoca á la poesia popular de nostra terra.

Quant es un fet que no ha menester prova, que la boyra de la antigor enfosqueix, si no amaga del tot á vegades, los fets de més trascendencia á n'els investigadors més diligents, no es d'estranyar que, essent axí, no quedi rastre algun ni mostra de la poesia popular d'aquelles èpoques. Si en les literatures més famoses de la antiguedat, (la grega y la romana), los més entesos escriptors qui d'elles parlan, estudiant son naxement y ses primeres petjades, van (per dirho axí) á les fosques, guiats solament per la escassa claror d'un ó altre esvoretllat y tosch fragment, ¡quánt y més no hem de trobar el meteix buyt, en la investigació històrica de la nostra antiga poesia popular! Y sobre tot, contribueix sens dupte á n'aquesta falta

y buyt qu' hem observat, el cambi ó variació repetida de les llengües. Celta ó pelásgica, fenícia, grega, cartaginesa, llatina, gòtica, moresca y després catalana; veus aquí les llengües que s'haurán parlades á Mallorca desde 'ls temps primitius fins á avuy en dia. ¿Y com ha d'admirarse ningú de que res se conservi en cap dels primers idiomes, si fins y tot observam y llamentam, el dia de vuy, que despæreguen y se perden pera sempre obres y poesies catalanes, una á una, com les pedres qui s'esfondran d'una paret d'en temps primer?

Axó no vol dir que 'ls pobles que en aquell temps vinguéren á Mallorca no tinguéssen la seua poesia peculiar y característica; lluny de duptarho, n'estám convensuts ferm, perque som d'aquells qui creuen que la Poesia es necessaria á l'home com l'ayre y com el pa.

¿Quí dupta que les families de l'edat de la pedra, del ferro ó bé del bronzo, havian de tenir, per exemple, lo seu cant funerari, per entonar-lo després d'haver soterrat al qui finava, dins el titánich sepulcre format per les tres pedres, la més petita de les quals, nosaltres, *celtes ó pelasgos ben degenerats per cert*, no fórem prous per bellugar?

Y si anam mes envant, y 'ns posam devant la vista aquells temibles *mandroners* de l'època cartaginesa y de la romana, comandats per Aníbal, y que, mandró á la má, mandró al front, mandró á la cinta, un per quant l'altre no servia, llansavan aquelles pedres que matavan un home si l'aplegavan, y feyan estelles l'escut d'un centurió romá; hem de creure per forsa qu'havian de tenir son hymne de victoria per després de la batalla, y també la cansó de la anyoransa quant traspasant les neus dels Alps anavan cap á Roma, y l'hora baixa, á posta de sol, los venia 'l pensament de la seua terra, sejojn del bellviure y de la pau que no tenian.

També 'ls goths havian d'aportar altres cançons, aspres com el terreny d'allá hont venian, valentes com l'eguar dels seus cavalls, guerres com los cops de la framea y de la clava demunt l'escut, y fortes com los renclins de la seua honorada cabellera.

¿Y quant y més aquells d'Arabia! No hi ha que posar en dupte que aquest poble oriental, poeta per essencia, de imaginació ardenta y voladora com la ventada dels seus arenals, va dur també á l'illa, no ja sos cants de guerra y de victoria dictats per son profeta en los versicles del Coran, sino també les gestes dels seus antecessors, les adoracions á son Alá, y més que tot los dictats d'amor, les lloanses á ses huris, les cançons llánguides y amoroses, dolces com el fruyt ben madur de la palmera de l'Arabia, galanes com lo balanceig de les palmes vincladisses, y fetes á posta per acompanyarse poch á poch ab les mandolines y dolsaynes.

Una antiga crónica moresca del temps de la dominació dels Xechs, publicada fa uns quants anys en llengua inglesa (1), ha revelat el nom d'un poeta arabi de Mallorca, que cantá en sos poemes les més excelses llahors á l'illa d'or, la potestat dels kalifes, y les benediccions qu' Alá enviava als bons creents qui l'adoravan. Ibun-l-labbenah es el nom d'aquest poeta, y se sap que compongú un *kassidah* ó poema dedicat á n'el Xech que, á les hores, en l'illa governava (2). Y al posar aquest poeta en primer lloch d'antiguedat, ja 's tindrà en conte que passam per alt el poema llatí de Laurenci Veronense, que conta 'l conqueriment de l'illa

(1) *The History of the Mohammedan Dynasties in Spain, etc.*, by Ahmed ibn Mohammed Al-Makkari. Translated, etc., by Pascual de Gayangos. London—1843.

(2) *Joglar de Maylorcha*, d'en G. Rosselló. Notes, págs 51 y 52.

pel Comte Ramon Berenguer ab l'ajuda dels pisans y genovesos, en l'any 1114; perquè si bé es veritat que aquest poema té realment preuat interés historial, en cambi, qui 'l llegesca no haurá mester arribar á la fi d'ell per comprendre que de cap manera 's pot incloure en la esfera de la poesia popular.

Passant á l'època de la dominació catalana y aragonesa, llavors es quant admira y se fa estrany el no trobar poesies que contenen y exalcen los alts fets que 's duqueren á terme en aquells dies, particularment en el primer segle posterior á la conquesta. Mes aquesta carencia completa, al nostre entendre no dona 'l dret de suposar que no s'haguessen compostes poesies y cansons que, com el poema artístich del nostre Ramon Lull, celebrassen la victoria del alt en Jaume, y perpetuassen los gloriosos noms den Nunyo Sans, de n' Huch d' Ampuries, dels Moncades, del Bisbe Berenguer, y altres y altres. Si havem admesa com á necessaria la existencia de la poesia popular en les èpoques anteriors, per fors haurém de creure que existí també, y més abundosa y perfecta si importa, en l'època de la independència mallorquina. Lo que pot donarse de bon grat es que, després de la funesta jornada de Lluchmajor, los trobadors mallorquins quedarian muts y esporuguits devant les exemplars justicies d'en Centelles y dels qui 'l succhiren, envers los feels á la causa desdixada; perquè ben segur es que, á les hores, no havian de cantar lloanses d'en Pere quart, ni cap d'ells havia d'anomenar virtuts glorioses á les seves crueldats y fellonies.

Després d'axó, convé abraçar com una època sola y distinta de les altres tot el temps trascorregut desde la incorporació definitiva de Mallorca á la corona d'Aragó, fins al dia de vuy. Aquesta època es, per lo tant, la sola que 'ns pot oferir materia d'estudi, per la senzilla y clara rahó de que en ella hi van compreses totes y cadascuna de les poesies populars vuy conegudes.

Considerades aquestes en conjunt, presentan dos caràcters distintius: unes que 's referexen á fets de historia coneguts, y de les quals per axó 's pot determinar la data certa; y altres (que son les més abundants y variades), que ja sien amoroses, festives, sagrades, ó pertanyents á altres assumtos, no 's pot precisar sa major ó menor antiguedat sinó tenint en conte la seua característica estructura, les formes de llenguatge, sa especial versificació y altres qualitats consemblants á les ja dites.

Hi ha que afegir que 'l nom d'autor raríssima vegada indica data certa, perquè massa es sabut que en les poesies populars, de déu vegades nou, no hi há més autor que 'l poble, com demostra 'l nom que tenen; y el poble es qui les treu, les apren, les canta, les conserva y les tramet, mirantles per instint com á llegat que li pertoca, y com á tresor riquíssim y preuat.

M. OBRADOR BENASSAR.

LORD BYRON

(Continuació)

LAL fou Lord Byron y tals las circumstancies en que doná á llum sos poemes. Sols ab lo que queda explicat pot veures quan inútil passa á ser ja lo condensar ara 'l judici que sas produccions pugan merexer, perquè casi sens voler ha anat destacantse al parlar particularment de l'aparició de cada una d'ellas. En Byron s'identifican molt sovint l'home y l'poeta y de la agitación del un en participa més

de lo necesari l'altre; podria dirse que sa poesia es com ell hermosa y arrogant, pero que la deformitat de la base que la sustenta no la dexa caminar, axí com al autor, ab tota la dignitat y esbeltesa que deuria.

¿Peró la constant y horrible tristesa de que estava impregnat son esperit, l'amarga ironía ab que contemplava los misteris de la vida, fins en lo que tenen de més sagrat, eran fills d'un caràcter ja gastat per naturalesa ó revoltós per essencia ó es que l'hi havian tornat profundas y funestíssimas decepcions? Aquexa es la pregunta més difícil de ser contestada al penetrar en los accidents de la singular existencia del poeta, sens aclarir la qual, poden ser molt vagas y lleugeras las apreciaciones que sobre 'l mateix se fassan. La responsabilitat de sas fatals doctrinas tenim dret d'exigirla á ell solzament? ¿Qui sap! ¿Potser al exclamar agobiat pel 'dolor, «Las espinas que he cullit son lo únich fruyt del arbre que vaig plantar» l'ilustre poeta 's tractava ab massa duresa é injusticia; qui sab si no fou ell sol qui plantá 'l mal arbre sent ell sol qui 'n arrencá las espinas!

Anima valenta y fogosa, caràcter enemich de paliatius ni de disfressas, lord Byron va cometre 'l gran crím de no saber viure y aquexa falta de mon en nostres temps se paga sempre molt cara. ¿Peró qui 's cuydá may de portar al bon camí aquella ovella esgarriada, ahont trová may l'infelis una font de ventura ahont assaiar són esperit sedent de tendres afeccions?

Jo m'atreveria á dir que la historia desgraciada de sa vida se deu en sa major part al infortuní de no haver pogut assaborir may los dolosos sentiments que nian en lo cor de la dona y que Deu sembla ja haverloshi prodigat per suavisar l'aspró de nostres contratemps ó per educar la impetuositat de nostre caràcter; en sas poesias pot ben observarse que no coneix més que á la dona cayguda ó á la que va relliscant per la pendent de la deshonra, es á dir, á la dona en l'únich estat en que dexa de ser tal. ¿Com havia de saber lo que es l'amor matern si sa mare fou la ménos á propósit per ferli admirar tanta grandesa? com podia sentir l'amor conjugal si sa esposa fou la fredor mateixa? ni 'l filial si desde que sa filla vingué al mon no li dexaren veure més? Axí, axut de cor y plé de despit, no sapigué may, ni per indicació, en qué consistian los puríssims goigs de familia, ni admirá en la dona mes que la bellesa material, perquè no tingué la sort de trovar quina li donés á conixer superiors y més nobles atractius. Y tant es axí, que desde que comensan sas relacions ab la contesa Guiccioli, l'única dona que compregué 'l que ell valia y que 's proposá corretjirli sos errors, fins á costa de sa dignitat mateixa, Lord Byron es un altre, sa conducta més reposada y sos ideals més axecats y més en armonía ab los que la noblesa de sos antecessors demanava. Byron, á no dubtarho, fou més una víctima qu' un malvat; era un prat hermosíssim y exuberant de flors casi ofegadas pel pés de tanta mala herba com havia anat crexent juntament ab ellas, sens que may una bona ánima s'hagués prestat á treurela ó á dallarla.

Per més desgracia, contribuhiren á desfermar sos sentiments avalotats la societat y la crítica, flajellantlo ab invectivas apassionadas, y l'injuriant poeta, com lo noy díscol, mal creyent y renegat que un professor estúpit atropella en lloch de corretjirlo, acentuá més encara sas malas inclinacions y no 's cuydá gens d'educar sas facultats, confonent miserablement lo be y 'l mal y acariciant ideas dignas sols d'un esperit salvatge.

Siga ó no degut á tot axó, lo cert es que By-

ron may se preocupá de madurar son judici, com si tot li fos indiferent, quan en realitat no era axí, ni 's vejeren un instant sas ideas uniformes ó apoyadas sólidament en cap principi. Se burla, per exemple, ab increíble sanya del catolicisme y estampa las millors estrofas que s'han escrit al toch del *Ave Maria*; vol ser insensible al dolor y al infortuní y 'ns arrenca llágrimas amargas mostrant las penas del cor humá, diu qu'avorrex sa patria y li consagra en lo *Childe Harold* sentidíssims versos, es un demagogo y retreu mil vegadas ab afectació pueril sos títols de noblesa, adora la forma y fins tot lo convencionalisme de Pope y Spencer é intercala en un poema tota una recepta de metje entre hermosas descripcions, formula, en fi, terribles sátiras contra 'l matrimoni y dirigeix á sa esposa aquella inspiradíssima despedida de la que deya l'espiritual Madame Staël que per haverla merescut hauria consentit en ser tan infortunada com Lady Byron. En casi totas sas apreciaciones se 'l veu axí desigual al mateix temps que violent y poch madur.

Peró si 'l crítich y 'l pensador está sempre trascordat, lo poeta no dexa may per axó de manifestar sas grans qualitats. En la descripció, com ja he repetit, es rápit, animat, brillant y vigorós recordant més d'una vegada al sublim Homer; s'extassia devant dels tresors de la naturalesa contemplanta ab la passió d'un enamorat; sa dicció es afectada sols en molt raras ocasions, cayent potser algun cop en lo mal gust de jugar ab los vocables, però per lo seguit es digna, pura y armoniosa, acomodantla com ningú á las situaciones. Potser ha sigut ell qui millor ha arribat á agermanar lo fondo romántich ab la pura forma clássica, difícil problema á que ab tant acert s'havia ja avans aficionat Schiller. Goethe, que també ho creya axí, fá á Lord Byron fill de Faust y Helena, ab lo nom d'*Euphorion*, en aquell passatge de son poema, titolat *L'Arcadia*, en que las verges gregas se horrorisan de véurel despenyarse d'un precipici sent tan jove y tan hermós. En la meditació es hont se 'l trova estrany é incomprendible y ahont sustenta entre bellíssims versos teorías espantosas; allí sa poesia es lo lleó del desert ab tota sa feresa, però també ab tota sa hermosura. Casi no hi ha situació que 'l poeta 'ns hagi presentant gran y admirable, qu'ell mateix no la distregui ó no la fereixi ab sa sátira enverinada y originalíssima. Lo mateix *Manfred* alterna los laments solemnes de son desespero ab punxants epigramas y ab surtidas estrambóticas, que ab tot no excitin may la rialla perquè mes bé semblan los xistosos acudits de la locura, que 'ns partexen l'ánima. Byron s'avesá massa ab aquexas burxadoras estocadas y 's veu que fins á pesar seu las dona.

La desfermada é impetuosa fantasía del gran poeta inglés se 'm figura al corcer tartar de la rassa Wkrania, en qual dors va encadenat ab lligams terribles son pobre *Mazepa* y qu'esperugnit y esperonat ab agullons de foch, corre com lo llamp, destrossant los sembrats y saltant los esboranchs que trova, contemplanta 'l trist cavaller rendit de fam, de fret y de vergonya com passa 'l bosch y atravessa 'l riu, y quan anava á caure, lo frech de mil cavalls salvatges reanima sas forsas abatudas y ¡*Awai!* ¡*Awai!* esgarapat per cent feridas continua encara sa carrera infernal y esperitada. Sembla qu'arrenqui un sospir de son cor quan Byron fa exclamar á son *Mazepa*: «¡Malehida l'escola en que aprenuí á montar á cavall!»

Peró lo verdaderament notable es que fins en l'exposició de sas ideas destructoras y en sos atachs á tot lo que li ve á tom, siga tan simpátich y conservi sa dicció cert ayre de noblesa

incompreensible en l' estat d' ànim que aquelles exageracions representen. Sabut es que los que més declamaven contra Byron mentres ell visqué eran los que ab més afany lo llegian, y que casi tots los poetas ridiculistas per ell, acabaren per disputarse sa amistat ó per admirarlo cegament. Aquexa atracció particular no dexa també de ser un altre dels secrets de son geni, que potser ningú ha sabut descobrir com ell. Axí Enrich Heine que, per son despit y per sa poesia malhumorada, sembla un continuador de aquexa *escuela satànica*, com l' anomena Southey, prescindint de sa inferioritat respecte á Byron, que no pot dissimular ab tota la filigrana de sos versos, es sempre méns expansiu, y en sos atachs al ordre moral s' observa que no li surten tant del cor, que lo que diu es més premeditat y fins no pocas vegadas rebuscat.

Y es que semblant en sa originalitat á Milton y á Shakespeare que ab ell fan los tres astres més brillants de la literatura inglesa, s' manté á una altura axecadísima y per lo general inasequible, y qui s' proposí imitarlo s' exposa casi sempre á que no logri sino escarnirlo. Lo mateix Espronceda, que era jove de distingidas facultats y de no escàs talent poétich, se perdé per volguerlo seguir massa d' aprop y no hi ha dubte que á no haverlo conegut may, hauria sigut una figura més complerta y més admirada dintre de las modernas lletras castellanases.

Dexamlo, donchs, sol y embolcallat ab sa negre melancolia á aqueix nou Prometeu del foch sagrat de la poesia, y com als ventisquers de la Suïssa, per ell tan magistralment cantats, admiremlo sens atansárnoshi massa, sinó volem ser víctimas dels perills de que sa magnificencia está rodejada. Potser á que no s' tinguessen presents aquexos perills se deu que s' malaguanyessen las excelents disposicions de no pochos poetas de principis y mitjans de nostre sigle y sobre tot que s' arribessen á fer de moda certas ideas ja no sols literarias sino socials, terriblement ridícolas.

(Acabará.)

J. FRANQUESA Y GOMIS.

REMORS DEL BOSCH

Quan callan las campanas
del dijous sant,
lo vent, que mou las fullas
pe' l' bosch passant,
fa dir á plantas y arbres,
ab dols remor,
la vida y mort de Cristo
nostre senyor.

—Jerusalem, de festa,
la palma diu,
li demostrá á sa entrada
lo gotx més viu.
«¡Hossana!» deya 'l poble;
jo, cimbrent,
lo veyá ab sos dexebles
carrers passant.
Palmó vax ser de gloria
entre 'ls llorers,
y palma del martiri
los jorns darrers.
Jo vax veure de Judas
la trahició;
trenta diners de plata
van fer' felló.

Jo vax veure als dexebles
los peus rentar;
ab son mestre la Pasqua
van celebrar.
Y després de di' á Judas
qu' era 'l traydor,
tots junts, mestre y dexeble,
anar al hort.

—Jo, á l' hort que 'ls jueus ne deyan
Getsemani,
plorant, diu l' *olivera*,
l' he vist patí'.

Dormían los dexebles
al entorn d' ell;
dormía fins en Pere
ab son coltell.
Sota de mi pregava
lo Salvador.
Deu li mostrava 'l cálzer
de son dolor.
Y Jesús, contemplantlo,
deya, encisat:
«Fássas Deu, etern pare,
ta voluntat.»
Venir mirava als guardas
sense pahor.
Judas, besantlo, deya:
«Mestre y senyor!»
A la ciutat lo duyan,
brassos lligats;
los dexebles fugían
esparverats.

—Jo de tots sos martiris,
diu l' *esbarzer*,
per més crudel vax esser
potse' l' primer.
Jo vax dar las arestas
¡oh negre afront!
per texir la corona
pera son front.
Jo vax veure sa cara
grogá y sagnant,
y sos ulls entelarse
vegí plorant.
Desmayat caygué á terra
quan lo sayó
son cos va deslligarne
de lo piló.
Y, mentres jo 'l nafrava
sense pietat,
los botxins se l' enduyan
cap á Pilat.
Per ço á tothom qui 'm toca
causo dolor;
perque 'l front vax ferirne
del Redentor.—

Diu la *canya* vinclantse:
—Jo vax donar
lo ceptre qu' en la terra
volgué portar.
Ditxosa y més preuhada
que barra d' or,
vax en las mans mostrarme
del Redentor.
Van posarmhi per befa;
pitxor per ells;
per mi va ser guarnirme
de richs joyells.
Vegí'l portant la púrpura,
bofetejat;
ab mi al belcò va tráurel
lo fluix Pilat.
Jo vax sentir tres voltas
del poble lás:
«Que á Jesús no 's perdone;
sí á Barrabás.»
Per ço es que quan m' asseco
duch plomall d' or,
perque vax ser lo ceptre
del Redentor.

—Jo vax donar la fusta,
lo *cedre* diu,
ab que la creu va ferli
fuster judiu.
En mi sas mans divinas
varen clavar;
ab mi la Santa Verge
se va abraçar.
De sanch váretx tacarme
del Redentor;
d' amarch plor de sa mare,
d' amargant plor.
Jo vegí de las tombas
los morts exir;
lo sol, essent plé dia,
se va enfosquir.
Jesús al etern Pare
l' esprit va dar;
damunt de mí, estenentse,
se va glassar.
Per ço las més ditxosas
mas branca son;
perque un cop encreuhadas
van salvá' al món.

—Jo, diu la pobre *viola*,
lassa he estat.
Vax veure de Maria
la soletat.
Al peu de la creu, penso
que ni 'm vejé;
jo, amagadeta en l' herba,
la veyá bé.
Ella, plora que plora
pe' l' fill del cor;
cada llágrima seva
m' obrí una flor.
Per ço, quan cau rosada
lo dijous sant,
jo sé qu' es de la Verge
que está plorant.
Fou lo plor de Longinos
penediment.
¡Si 'n vas costar de llágrimas,
devallament!
No més los plors vax veure
de la passió;
per ço, de tant patirne,
morada só.

—Jo, diu lo *sálzer*, l' arbre
só de la mort.
De plorar prop sa tomba
vax restar tort.
—Junt ab mi lo vetllares,
diu lo *xiprer*.
Lo cel als morts senyalo
sempre sever.
—Jo allí vegí la Verge,
lo *sálzer* diu,
plorar á son fill, presa
de dolor viu.
Mentres tu al cel signavas,
mirava jo
l' amarch bassal de llágrimas
de lo seu plo'.
Després los jueus temeren
ressucités
y ab llansas lo vetllaren
perque no ho fé.
—En vá, 'l *xiprer* contesta,
tot fou en vá.
Quan fou l' hora arribada,
ressucitá.—

Quan tocan á aleluya
los campanars,
fins sembla que s' estiman
lliris y carts.
Totas las flors s' ajuntan
dintre del bosch;
los ratxs del sol las daura;
deix de ser fosch.
Arbres y flors y plantas
se van gronxant;
las mulla com rosada
lo plorat plant.
Voltanthi las abellas
xuclan la mel;
volan las papallonas,
volan al cel.
Jesús se 'n va á la gloria
¡Jesús del cor!
en núvols que 'l sol daura
com róssecs d' or.
Las flors del bosch lo miran
com un estel;
Y, ab lo perfum de totas,
se 'n puja al cel.

FREDERICH SOLER,
Mestre en Gay Saber.

PRIMAVERA ENGANYOSA

AL MEU AMICH FRANCESCH MATHEU

I

Qos vells ja no viatjavan; la via de Llevant era massa llarga y fatigosa per arriscarshi: lo temps los hi havia llevat á l' hora joventut y fortaleza. Mes quedavan los fillets per correr món: ¡ells ray! alegres, lleugers, ab los novensans axeribiments del amor, ahónt no anirían á parar, tan xamosos, tan polits, no tenint altra taleya que la d' agradarse, ni més volensa que viure enamorats!...

II

—Fills meus,—los hi va dir lo pare;—m'apar que del cantó d' ahont ve la llum, las cosas tenen mudansa: may han fallat las mevas ditas. La fosca no vetlla tant, y la claror es més avinenta y brilladora; sento en l' oreig passadís, certas flayres d' orega, de farigola y las més finas de violetas, que 'm senyalan que per aquells indrets las estepas trauhen flor, los bruchs mostran sas tulipas emporpradas, y que 'ls lluers, los pinsans y las caderneras ja han baixat de montanya y ensejan sos primers refilets saltant del bosch á las oliveras, anant y venint ab lo tráfeh de cercar parella, quedar concerts y enamorats á l' hora, y enquistar lo niu pels xiquetets que sobrevinguin, en lloch ben errador per uns *bechs corvats*, que passen milans per tot arreu y no deixan campar cap nissaga.

¡Tindrèu de marxar!... Sento uns bells recorts, fills meus, que m' avivan la voluntat d' acompanyarvos, mes las forsas no hi son compartidoras! Anéuhi sols, que las bonansas de la joventut no 's gustan duas vegadas. Marxéu, jo 'm quedaré ab la jayeta y anyorantvos parlaré sempre de vosaltres é hi pensaré aixís mateix encara que restem callats. La esperiencia m' ha socorregut de mica en mica y só sabedor de moltes cosas. Sé un ombril que no hi manca la frescor: l' aygua hi devalla gata á gata; l' oreig hi arriba ab humitats de rosada que las arreplega traspuantse entre mitj del fullám; l' eura s' hi entortoliga ab prou enginy y deixa la claror á fora... Allí passaré la tongada calitjosa; joydá! no seré nos-

altres los més desvalguts. Los créixems vorejan un manso regaró, la falsía enrama la boca de la mina; á dins, en l' aygua enclotada, clara com un cel, aixís que tenim set un' altra boca s' acostá á la nostra boca y sembla que 'ns vulga ajudar á beure. A las horas més xafogosas s' hi sent un remoreig més suau que 'l brunzir de las abellas: una bellugadissa de migrats insectes d' alas finas com la claror, formiguejan, pujan y baixan, van y venen, volan y ballan vora de l' aygua, engrescats ab aquella fresca tan delitosa.

Allí, en aquella clotada atapahida de verdor, nos será més dols parlar de vosaltres, y en tan

plascanta quietut potser vos aconseguixin las amoretas que vos enviará lo nostre anyorament... Feu via, fills meus: las ombras ja pujan per Llevant; la claror trista que ensopeix la vida vos aclarirá poch lo camí; avans d' arribar á lloch, en mitj dels deserts de l' aygua, aixamplará sas alas resplendentas y 's remuntará vers lo cel ab vol pausat l' Au de llum que no deixa profanarse ab cap mirada. Feu via, sempre dret allí, y assoliréu la ciutat dels campanars bessons: per allí vos guiará la llum.

vareu naixer tots, entre goigs y riallas: repicavan per tot arreu las campanas escampant alegrías pe'l cel; volavan los coloms entorn de nostra casa donantnos la enhorabona. Després, tornaren á repicar las campanas més pausadas y ab tristas veus; los coloms no rondavan nostra casa desolada, torsavan lo cap y 'ns miravan acondolits... los fillets havían desaparegut.

Peró com darrera la desventura pot escáures-hi una felicitat, varem tenir més fills, y aixís que l' alegría entrava á casa nostra, hi restava y no volía marxar-ne may. La pau que 'ns doná esta alegría, vejeu si dura y si l' hem guardada, puig que vos tenim á vosaltres, los meus darrers fills, que 'ns doneu bona vellesa ab vostras falaguerías y la esperansa de poguer aclucar los ulls ab dolcesa ventvos de retorn!!

III

—L' Au resplendorosa encara no ha estés sas alas, mon espós. La fatiga 'm guanya y no puch seguir al costat teu.

—Guayta avant sempre, esposa; lo pare no s' haurá errat. Quan l' oreig se refresqui, dels deserts de l' aygua veurém eixir l' Aucell brillant.

—Espós meu, la forsa 'm minva; ¡tinch fret, mon amor!

—Acóstat, ma estimada... quan l' aygua s' acolori... acóstat... ¡també jo sento 'l fret!

—¡Avant, esposa meva! avansa al meu costat.

IV

—L' Aucell... l' Aucell no desplega

sas alas resplendentas. ¡Ay, que 'l pare s' haurá enganyat!

—Veig una blancor que 'm cega... acóstat, la meva amor. «Una ombreta vos servirá de guía en la ciutat dels campanars bessons; ja sentiréu l' aroma dels tarongers... Una ombreta, la primera que naix ab la claror, sota una teula, allí 's posa, allí es á casa vostra.»

Ay, esposa, que tot son ombras de blancor y lo fret me gela y no sabré trobar la casa que hi van naixer los germans meus.

La Seu de Barcelona

Funerals per l' Excm. Sr. Don Antoni Lopez y Lopez.

¡Quí pogués esser tan venturós per acompanyarvos!... quinas recordansas més falagueras guardo d' aquella ciutat beneyta: los primers fills que 'ns vegerem, van naixer allí!... ahont son aquells ingrats que 'ns van desconeixer y 'ns abandonaren després que més encisats nos tenían ab sa hermosor! y ahont deuen ser aquells altres que varen fugir del nostre arrimo tan desensinestrats y tan tendres, que 'ls pobres ni arribaren á sentir lo rossinyol quan aumenta enamorat sas passadas, ni quan las minva entristit y pert lo dols cantar avans que la tardor mustigui las primeras fullas!... Allí

.....

SEDE GESTATORIA PONTIFICIA

—Espós, mon estimat del cor! ay que 'ls vellets no tancarán los ulls ab dolsesà... espós meu... ¡tant estimat!!

—¡Ja vinch, esposa! ¡amor! ¡ay ciutat dels campanars bessons!...—

Duas orenetas enclotadas en un mantell de puresa vaig trobar en lo meu terrat.

EMILI VILANOVA.

LO DIUMENGE DE RAMS

Avuy he entrat á l' església á veure benehi' 'ls rams; jo no portava cap palma ni un brot de llor en la má; hi he anat sense la mare, no hi he vist cap dels companys, ni una cara coneguda he trobat á mon voltant. Y fins les voltes del temple mudes per' mi n' han estat, perque só nou sota d' elles y poch m' han sentit pregar. Ay trisi! que no era l' església hont he après de persignám! Mes la gregor de les palmes y 'ls cántichs dels escolans, dels nins la cara riallosa, y la fressa dels seus rams, y del vert llorer l' aroma ab lo d' encens barrejat, de boniques recordances m' han duyt un hermós axám, y ab la remor que elles feyan, volant entorn de mon cap, á mon ánima ensopida com l' han feta dexondar! He vist d' un sol que s' ponía per may més veure á llevant la llum rosada y tranquila, la llum de mos primers anys, y he vist les flors que florien á son esguart virginal. D' un món ja perdut de vista dins la bromada amagat, he tornat veure les terres hont mos peus no tornarán, y del recort ab les ales m' ha vingut lo suau embat rublert de fayres del cel, que may més m' orejarán. Y 'ls noyets que m' enrotllavan, la professó tot mirant, devant de mos ulls alsantne los seus rams engalanats y ab les fulles de ses palmes fregantne lo meu cap baix, m' he pensat que m' convidavan perque á sa festa m' juntás; y veient ses alegries enveja he tingut... ¡mes ay! qué hauria fet d' una palma sens tenir lo cor d' infant! Y acorantme la racança, mos ulls s' han humitejat, y oferint á Deu mes llagrimes he vist devant del altar un vell que també plorava la professó tot mirant. Y mentres lo plor me queya en un temple hont era estrany, en l' església de ma terra ma germana duya 'l ram ab la mare á benehirlo per fer fuji' 'l temporal ab lo fum que al cel se 'n porta les pregaries de la llar. Ay mare! si vos sabesséu que lo fum beneyt hi val per les tempestats de l' ánima, fariáu cremar un ram del llor que avuy á l' església ma germana haurá portat.

Ex mati he entrat al temple á veure benehi' 'ls rams; jo no portava cap palma

ni un brot de llor en la má,
sols un munt de fulles negres
dins mon cor duya amagat.
Ja fa temps que ab les mans buydes
vaig al diumenge de rams!

JAUME COLLELL,
Mestre en Gay Saber.

Barcelona, Diumenge de rams de 1870.

LOS NIBELUNGS

Poema heróich d' Alemanyia

(Continuació)

Ambosos eran promesos l' un al altre. Siegfrid doná 'l bras á la encantadora donzella abrassantla després devant d' aquella assamblea d' ilustres cavallers.

Aquestos se dividiren en dos grupos. Enfront de Gunther permaneixian asseguts Siegfrid y Kriemhilda, servits per los més ardots campeon y acompanyats dels Nibelungs.

A l' altre costat estavan asseguts lo rey y la donzella Brunhilda. Quan aquesta vejé á Kriemhilda al costat de Siegfrid va rompre á plorar, tanta fou la pena que 'n tingué; las llágrimas anavan regalant en sas blanquíssimas galtas.

Al notarho, li digué 'l rey: — ¿Qu' es lo que ha sigut capás d' apagar lo brill de vostra nineta? No teniu motiu sinó pera regositjarvos, puig tots mos castells y tots mos cavallers estan sotsmesos á vostra voluntat.—

Y contestá la regina: — No obstant, jo dech plorar; però sols per vostra germana que veig asseguda al costat de vostre vassall. Mireu si dech plorar, veyentla fins á tal punt rebaixada.

Y afegí 'l rey Gunther: — Guardeu silenci, y en altre moment vos enteraré del perquè he donat la meva germana á Siegfrid. ¡Tant de bo qu' ella pugua sempre viure felissa al costat de aquest cavaller!

— Jo ho ploraria continuament, respongué ella, per sa bellesa y sas virtuts.

Si jo sabés ahont dirigirme, de bon grat fugiria ben lluny y may més m' asseuria al vostre costat fins que m' haguesseu dit perquè Siegfrid ha arribat á ser l' espós de Kriemhilda.—

Lo rey Gunther respongué: — Donchs bé; jo os ho diré desde ara: sapiguen que Siegfrid, al igual que jo, posseheix un gran número de castells y un extens país. Es un rey poderós, ho podeu creure, y sols per eix motiu li he entregat per esposa á la bella y graciosa princesa.—

Per més que Gunther hagués parlat aixís, la reyna seguí fortment enutjada. Los ardots cavallers fugian de la taula y 'ls passos d' armas foren tant enconats, que feyan retentir tot lo castell. Aixó feu també posar de mal humor al rey.

Ell se creya que l' enuig de la seva esposa desapareixeria á pleret. Son cor esperansava que 's daria per satisfeta d' alló á que son amor l' obligava. Y ab la més tendra efusió contemplava á Brunhilda.

Va pregarse als cavallers que paressen lo seu torneig, perque 'l rey desitjava conduhir á la seva esposa á la cambra nupcial. Kriemhilda y Brunhilda varen trobarse al plegat en la escala del saló. Cap odi existía encara entre ellas.

Llurs corteigs las acompanyaren al moment. Los camarlenchs, ricament vestits, portavan las antorxas. Los cavallers d' abdós reys varen separarse, acompanyant á Siegfrid un gran número dels millors.

Y arribaren los dos capithosts á sos apartaments pensant al igual vencer per l' amor á las

hermosuras. A tal idea se mostravan més tendres.

La felicitat de Siegfrid fou complerta y sens límits.

En lo llit nupcial y al costat de Kriemhilda, Siegfrid va oferirli tendrament lo seu amor.

Y 'ls dos se fongueren en un, premi pera 'ls dos merescut, tan per ell com per ella, donzella de tan prehuadas y raras virtuts.

Damas y cavallers se retiraren tant bon punt Gunther y Brunhilda arribaren á son apartament, del qual lo rey va apresurarse á girar la clau.

No havia arribat, però, encara, lo moment en que Brunhilda fos la seva esposa.

Envolta en finíssima Holanda, la reyna se abandoná en son tálam nupcial. Y 'l rey se deya pera si mateix: «Ara vaig á obtenir lo que per tant temps he desitjat.» De lo qual be se'n podia alegrar; tan hermosa era la princesa.

Ab sa má lo noble rey apagá 'l llum y va atansarse á Brunhilda. ¡Gran fou sa alegría al estrenyer entre sos brassos á la hermosa verge!

Y 's preparava á prodigarli las més tendras manyaguerias, si ho hagués permés la princesa, la qual va irritarse d' una manera espantable. Lo rey quedá molt afligit.

Allí ahont esperava trobar la felicitat no trobava més que ira y rencor.

Ella li digué: — Noble cavaller, renunciieu á lo que os havia proposat, puig no ho lograriau. Entengau que permanexeré verge fins que m' aclariu lo secret que vos he demanat.—

Gunther comensava á odiarla.

A la forsa se proposá obtenir lo seu amor y esqueixá sa vestidura. La poderosa fembra agafá un cinter, fet ab un galó molt resistent; ab lo que se cenyía la cintura, y colpejá cruelment al rey.

Y després va lligarlo de peus y mans y 'l deixá penjant en un clau fixat al mur, á fi de que no destorbés més lo seu son. Era tant gran la seva forsa que be podia donarli la mort.

Llavors ell comensá á pregarla, lo mateix rey que sols deuria manar. — Deslliureume de mas lligaduras, oh noble verge. Jo no intentaré més lo rendirvos á la forsa y no vindré á dormirme á vostre costat.—

La reyna no s' inquietá poch ni gayre del estat en que ell se trobava, estant com estava ella acotxada en un blaníssim llit. Ell restá aixís sospés tota la nit, fins al sendemá, quan la claror del matí vingué á iluminar la finestra. Durant tot aquest temps ja 's pot assegurar que 'l rey no 's divertí gayre.

— Digueume, senyor rey, li digué ella, os sabria gayre be que vostres camarlenchs vos descobrissen aixís, lligat per la má d' una dona?—

A lo qual respongué 'l rey: — No seriau vos qui 'n sortís ventajosa, mes jo os confesso que tampoch á mí me reportaría gran honor. Per vostras virtuts vos demano, que 'm permetau venir aprop de vos, y ja que mon amor os es una carga tan pesada, os prometo que la méva má no tocará més los vostres vestits.—

Després qu' aixó digué 'l rey, ella li tragué sas lligaduras y va deixarlo lliure. Lo rey se acotxá al costat de Brunhilda, però permanesqué tan allunyat d' ella, que no tocá en res sa finíssima vestidura. Altra cosa no desitjava ella.

Sos servents arribaren portant sos adornos y conddecoracions que s' havian disposat en gran número per aquesta matinada nupcial. Regnava la més gran alegría, però 'l rey restava ab son mal humor y fins l' enutjava l' alegría que 'ls altres mostravan.

Seguint la costum que va observarse ab molta rahó, Gunther y Brunhilda no tardaren en di-

rigirse á la catedral ahont debia cantarse la missa. També s' hi encaminá Siegfried. Una inmensa generació bullia allí.

Y foren tributats honors reals als que portavan mantell y corona. Y era d'admirar sa bella presencia, ab la corona al cap, després que foren tots quatre benehits.

Més de siscents cavallers foren armats en tal dia en honor del rey, per lo qual regná gran alegría en la nació burgonesa. S' ohía 'l rentir de las llansas dels nous cavallers.

Las hermosas donzellas permaneixían assegudes á las finestras y contemplavan desde allí lo brill dels resplandents escuts. Mes ab tot, lo rey permaneixía allunyat de sos cavallers y rés pogué esbargir son ayre pensatiu y trist.

Era ben diferent l' estat d' ánim de Siegfried y de Gunther. Aquell estava enterat de lo que atormentava al rey. Avansá envers ell y li preguntá: ¿Qu' es lo que os passa? Feuho saber.

Gunther li respongué:—Ab aquesta dona he introduhit la vergonya y la desgracia á casa meva. Aixís que li he volgut parlar d' amor m' ha agafat y m' ha lligat estretament. Després arrastantme m' ha penjat en un clau del mur, ahont tota la nit he restat ple de angoixa mentres ella estava dolsament acotxada en son blaníssim llit, y fins al ser día no m' ha deslligat! Aixó t' ho confesso en secret com á amich de debó.—

Llavors digué Siegfried: — En veritat ne soch ben afligit, però jo faré quedomes á ta muller. No aties més lo teu furor. De tal manera me comportaré que lograré que aquesta nit s'acotxe tan prop de tu que de avuy endevant may més refusará ton amor.— Ab aquestas paraulas Gunther va aconsolar-se de la seva pena.

— Contempla ara fins á quin punt mas mans están infladas. M' ha dominat com si jo fos un nin de mamella. Encara raja sang de las sevas ungladas. Ben cregut estava de que hi hauria deixat la vida.—

Lo poderós Siegfried li digué: — No temau ja més. La nit de nossas no ha sigut igual pera nosaltres. Ta germana Krumhilda es ja carn de la meva carn. Es precís que avuy mateix pugues ab tota veritat dir á Brunhilda esposa teva.—

Després afegí:—Aquesta nit vindré á ta cambra, fet invisible, per món Tarukappe, de manera que ningú podrà sospitar l' artífici. Deixa que tos camarlenchs se retiren á sas habitacions.

Jo apagaré las llums en las mans dels patjes. Aixó será la senyal de que estich prompte á venir en ajuda teva y obligaré á eixa dona á concedirte 'l seu amor ó hi deixaré la vida.

— Mentres que no li manifestes amor, respongué el rey, fes lo que vulgas á ma volguda esposa. Res més te demano y quedas ab tota llibertat encara que deguessis llevar-la vida. Es una dona terrible.

— Per ma fe't prometo, digué Siegfried, eserte fidel. Prefereixo ta encantadora germana á totas las donas qu' he vistas.—Gunther cregué sens cap recel las paraulas de Siegfried.

Los guerrers s' entragavan alashoras als plahers y als perills del jochs cavallereschs.

Se conclogué el torneig y las sorts de llansas á fi de que las damas puguessen dirigir-se á la gran sala. Los cambres anavan fent lloch devant d' ellas.

Las duas princesas foren conduhidas á la taula real per la má de dos prelats. Lo corteig de galans cavallers venia després.

Lo rey ple d' esperansa estava assegut al costat de sa muller. Tenia fixaten lo pensament lo que li havia dit Siegfried y 'l dia li semblava que tenia la duració de trenta. Tota son ánim estava presa per la idea del amor de Brunhilda y esperava ab deliri lo moment de aixecarse de taula.

Brunhilda y Krumhilda foren conduhidas á llurs cambras. Lo rey portava ab ell un brillantíssim estol dels més renomats cavallers.

Siegfried anava amorosament agafat del bras de sa encantadora esposa; sa alegría era tan gran com justificada. Ella acariciava ab sas blanquíssimas mans las del seu espós quant aquest sobtadament desaparagué de sa vista.

La reyna digué á las sevas damas: — Aixó es verdaderament un prodigi; ¿per hont ha pogut passar lo rey? ¿Qui ha pogut treure de las mevas mans? —

Després pará d' enraonar. Siegfried aná dret ahont hi havían los camarlenchs portant antorxas y comensá per apagarlas en sas mateixas mans. Gunther compregué que Siegfried estava ja ab ell.

Lo rey estava ben enterat de lo que anava á passar y despedí á las damas y damiselas. Aixó fet, ell mateix aná á tancar la porta corrent dos grossos forrellats. Se doná pressa en amagar lo llum dessota las robas del llit. Allavoras comensá entre el fort Siegfried y la hermosa verge (aixís debia succehir) un terrible combat. Aixó al plegat, donava pena y alegría á Gunther.

Siegfried s' acotxá al costat de la reyna. Aquesta digué: — Desde ara, senyor Gunther, sigan los que sigan vostres propósitos, vos invito á restar tranquil sinó voleu exprimentar nova vergonya y dolor, puig que tinch las mevas mans promptes á castigarvos.—

Siegfried no respongué. Per més que Gunther no 'l veyá, comprenía aquest mol be tot lo que anava á passar. Poch era el repós que 'ls esperava en aquell llit; Siegfried estrefental poderós rey Gunther agafá ab sos brassos á la verge. Mes ella va enjegar-lo lluny del llit, sobre un banch que hi havia aprop, ab tanta forza que 'l cop ressoná fortment sobre l' ascambell.

Ab insólit vigor, lo brau cavaller s' aixecá ab un salt probant de escullir los millors medis per l' atach. Debades provava dominarla ja que com ella cap altra dona s' havia tan bravament defensat.

Com ell no demostrava intencions de retirar-se, la verge se retirá y li digué:—Ningú vos ha donat lo dret de esqueixar ma blanca camisa. Sou molt presuntuós y aixó os portará desgracia, com are vos faré veure.—

Y ab las mans agafá al valent cavaller y anava á lligarlo tal com havia fet ab lo rey, á fi de poder reposar ab tot regalo sobre son llit. Y 's proposava venjar-se terriblement de qui havia esqueixat son vestit.

¿De que servia la gran forza de Siegfried en aquest moment en que ella desplegava tota la superior potencia de sos brassos? Ab violencia va arrebassar-lo, puig ell no pogué resistir, y l' apretá sens pietat contra una arca d' avora al llit.

—¡Ay! pensá lo guerrer, si perdo aquí la vida á mans de una donzella, desde avuy las donas se mostrarán més que may esquerpas ab sos marits.

Lo rey ho sentia tot; temia per l' héroe. La vergonya comensava á apoderarse del cor de Siegfried, y se enutjá vivament, y ab un vigor prodigiós recomensá contra dona Brunhilda una lluyta plena d' angoixa.

Per més qu' ella 'l contenia árdidament, sa cólera y son marvellós vigor vingueren en ajuda seva. Apesar d' aixó ell va lograr redresarse novament. Era gran la seva ansietat y per assí y per allí lluytavan en la cambra tancada.

Lo rey Gunther atravessava també un gran tránzít. A cada moment debia fugir ja del costat del un ó del altre. Ab tanta violencia lluytaren, que fou un gran miracle que 'ls dos ne sortissen ben parats.

Lo rey lamentava 'l perill dels dos; però temia més la mort de Siegfried perque aquest ha-

vía salvat la vida al guerrer. Si hagués gosat, de bona gana hauria corregut á son socors.

La lluyta entre 'ls dos seguí furiosa durant llarch temps, però per últim ell conseguí conduhir á la verge á la vora del llit, puig per més qu' ella 's defensava vigorosament, sas forsas acabaren per fallir. Lo rey consirós feya mil persaments.

Lo temps li semblá molt llarch fins que Siegfried conseguí sortir vencedor. Ella l' estrenyí ab tanta violencia las mans, que la sanch brollava per las ingles. Aixó era un torment per l' héroe y per aixó va decidir-se á rendir d' una vegada la indomable voluntat que la verge havia demostrat desde 'l comens de la lluyta. Siegfried l' arremoliná contra 'l llit fentli arrencar grans crits, puig sa forza fou allavors verdaderament terrible.

Ella portá la má á la seva cintura per alcan-sar son cingle y lligarlo ab ell, mes lo bras d' aquest la retxassá ab tanta violencia que los seus membres y tot lo seu cos cruixiren per igual. La lluyta fou conclosa y Brunhilda era desde aquell moment la muller de Gunther.

Llavors ella exclamá:— Noble rey, déixam la vida. Perdónam tot quant t' he fet que may més he de negarte lo meu amor. Massa se ja com sabs tu dominar á las donas.—

Siegfried deixá la dama acotxada y 's retirá com si volgués despullarse de son vestit. Y sens que la reyna se n' adonés li prengué del dit un anell d' or.

Y també li prengué son cinter fet d' un hermós teixit trenat. No sé si per orgull ó perquè va entregarho á sa esposa, de lo qual més tart li havia de esdevenir desgracia.

Lo rey y la hermosa verge romangueren l' un prop del altre. Ell va tractarla ab molta tendresa, d' una manera digna de tots dos. Ella degué renunciar á sa cólera y á son pudor; sas tendresas li feren trencar lo color. ¡Ay! l' amor l' havia despullada de sa gran forza.

Desde allavors no fou més forta qu' una altra dona qualsevol. Ell afalagava ab amor sas gracias incomparables. Debades Brunhilda hauria volgut resistirse.

Fins qu' apuntá 'l nou dia Gunther permanesqué tendrament al costat de la seva esposa.

Siegfried havia entrat en la seva habitació ahont fou molt ben rebut per sa bella muller. Prompte endeviná lo qu' ella li preguntaria. Ocultá lo que per ella havia portat, reservantli pera quan pogués cenyir la corona al arribar al seu país.

Aquell matí estava molt més alegre que no havia estat fins allavors. Molts nobles forasters celebravan l' alegría del rey. Aquest oferí sos presents á tots los que havia convidat.

Las nocés duraren catorze dias y durant aquest temps no pará may la ramor de las festas en que tothom prenia part. Difícilment s' haurian pogut pesar los tresors prodigats per lo rey en aquesta ocasió.

Segons las ordres del noble Gunther, sos parents distribuiren en honor seu á gran número de cavallers, habillaments y or roig, cavalls y argent. Los capithósts qu' havían vingut se retiraren satisfets del tot.

Y 'l rey Siegfried de Niderlant doná á sos mil homes tots los vestits qu' havían ab ells y 'ls hermosos cavalls ab sas sellas. Desde llavors podian dir-se senyors. Avans de distribuir tots aquests richs presents, lo temps semblava llarch á tots los que desitjavan retornar á llurs terras. Jamay companys d' armas foren millor tractats. Aixís finiren las festas nupcials y 'ls cavallers marxaren en gran número.

Traduhit per ALBERT PUIGDOLLERS.

(Seguirá)

Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes				Fundador: Carlos Sanpons y Carbó		Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes			
PREUS DE SUSCRIPCIÓ	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR		PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	FRANCESCH MATHEU		Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Països de l' Unió Postal	80 "	44 "	24 "	"	Redacció-Administració: Jovellanos, 2, pral.		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 "	3'5c "
Se paga per endavant. — Números solts 4 rals					Y en los altres països, los preus d' Espanya y además lo franqueig				

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

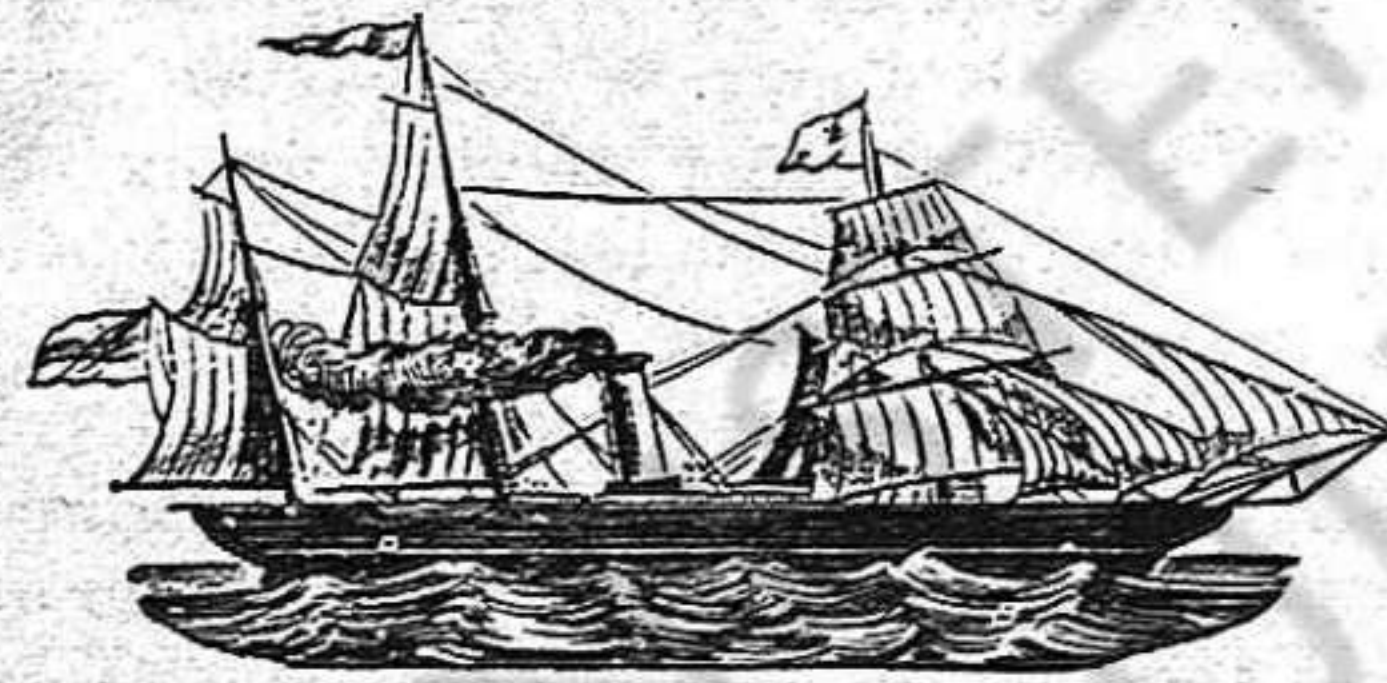
Desitjosa aquesta Empresa de complaure als subscriptors, ha encarregat á un acreditat taller d' enquadernacions la confecció de luxosas tapas, tant pera enquadernar los números corresponents al any passat com pera l' exposició de números solts, que pot oferir en Barcelona als preus següents:

TAPAS ab dibuixos daurats y negres, cantoneras y claus de metall, llom de xagrí y tela inglesa, propias pera cassinos, cafés, etc., etc.	Rs. 36
ENQUADERNACIÓ del volum del passat any ab tapas de gran luxo.. . . .	» 36
TAPAS solas, tela inglesa, pera l' enquadernació de volums.. . . .	» 22
Además podem oferir alguns exemplars que quedan de la colecció completa de LA ILUSTRACIÓ CATALANA als preus de	
COLECCIÓ COMPLETA dels tres anys, enquadernada (2 volums)..	Rs. 230
COLECCIÓ COMPLETA dels tres anys, sense enquadernar	» 160

Las demandas se dirigirán á l' Administració - Unió, 28, entresol - Barcelona

VAPORS-CORREUS DE LA

AVANS DE A. LOPEZ Y C.^A

COMPANYIA TRASATLÁNTICA

AVANS DE A. LOPEZ Y C.^A

SERVEY PERA PUERTO-RICO, HABANA Y VERACRUZ

Servey pera COLON y PACIFICH

Sortidas	Barcelona los dias 4 y 25 Valencia » 5 Málaga » 7 y 27 Cádiz » 10 y 30 Santander » 21 Coruña » 21	de cada mes
----------	--	-------------

Los vapors que surten los dias 4 de Barcelona y 10 de Cádiz admeten carrech y passatjers pera LAS PALMAS (Gran Canaria) y VERACRUZ. Los que surten los dias 25 de Barcelona y 30 de Cádiz, y 'ls que surten lo 20 de Santander y

lo 21 de Coruña, enllassant lo serveys antillans de la mateixa Companyia Trasatlántica en combinació ab lo ferro carril de Panamá y línea de vapors del Pacifich prenen carrech á fiote corregut pera 'ls següents punts:

- Litoral de Puerto-Rico.**—San Juan de Puerto-Rico, Mayagüez, Ponce y Aguadilla.
- Litoral de Cuba.**—Santiago, Gibara y Nuevitas.
- América Central.**—Sabanilla, Colco y tots los principals ports del Pacifich, com Punta Arenas, San Juan del Sur, San José de Guatemala, Champerico, Salina Cruz.
- Nort del Pacifich.**—Tots los ports principals desde Panamá á California, com Acapulco, Manzanillo, Mazantian y San Francisco de California.
- Sud del Pacifich.**—Tots los ports principals de Panamá á Valparaíso, com Buenaventura, Guayaquil, Payta, Callao, Arica, Iquique, Caldera, Coquimbo y Valparaíso.

Rebaixas a familias.—Preus convencionals pera estatjes de luxo.—*Rebaixas de passatjes d' onada y tornada.*—Billets de 3.ª classe pera l' Habana, Puerto-Rico y sos litorals á 35 duros De 3.ª preferent ab més comoditat á 50 duros pera Puerto-Rico y 20 duros pera Espanya.

Lo 25 de Mars sortirà d' aquest port LO VAPOR,

CORUÑA

pera CADIZ, escalas y demás serveys corresponents

Consignataris: senyors D. Ripol y Companyia, plassa del Palau, cantonada al carrer de la Marquesa.

Nota. Aquesta agencia pot facilitar directament als carregadors los medis de assegurar las mercancías y efectes trasportats per los vapors de la Companyia, fins á verificar la entrega de ciertas mercancías y efectes en los punts de consignació.

TALLERS DE REPRODUCCIONS ARTÍSTICAS

212 - GRANVIA - 212
BARCELONA

THOMAS

14 - CANUDA - 14
BARCELONA

GRABAT PANICONOGRÁFICH Y FOTOGABAT

Reproduccions de dibuixos de totes classes, manuscrits, mapas, música, estamperia, etc., etc., en clixés tipográfichs

PRIVILEGI EXCLUSIU PERA L' APLICACIÓ DEL TON PAPIER

Fernando VII, 20. Barcelona ♦ **LLUIS VIVES Y COMPANYIA** ♦ Fernando VII, 20. Barcelona

ARMAS

Escopetas pera cassa de un y dos canons, del país y extranger, desde las mes baratas fins al mellor género dels mes celebrats fabricants inglesos.

Escopetas y pistolas de saló Flobert y d' aire comprimít.

ESPECIALITAT

Revólvers y pistolas de Reglament y de butxaca, del Estats-Units del Nort de América.

Canyas de pescar.
Armas antigas y de Toledo.

OBJECTES DIFERENTS

Cartutxos y accessoris. Cartutxos carregats al sistema inglés ab pólvora alemanya é inglesa y ab perdigons forts de Newcastle.

Efectes de gimnassia y d' esgrima.

Panoplias, Perxas, Armaduras enteras del Japó y altres països.

Objectes artístichs de ferro cisellat é incrustat de Toledo.

Fuets y espuelas.

Bastons, Boquillas, Petacas, Carteras, Ganivets de las mellors marcas.

Fernando VII, 20. Barcelona ♦ **LLUIS VIVES Y COMPANYIA** ♦ Fernando VII, 20. Barcelona